

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE EV İÇİ ŞİDDET VAKALARINDA RİSK DEĞERLENDİRMESİ VE YÖNETİMİ

Türkiye’de Risk Değerlendirmelerinin, Risk Yönetim Sisteminin ve Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlendirilmesi

TÜRKİYE’DE KADINA YÖNELİK ŞİDDET
VE AİLE İÇİ ŞİDDETE
KARŞI KAPSAMLI KURUMSAL
MÜDAHALE GELİŞTİRME PROJESİ

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>

Bu proje Avrupa Birliği ve
Avrupa Konseyi tarafından
finanse edilmektedir

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Bu proje Avrupa Konseyi
tarafından yürütülmektedir

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE EV İÇİ ŞİDDET VAKALARINDA RİSK DEĞERLENDİRMESİ VE YÖNETİMİ

Türkiye'de Risk Değerlendirmelerinin, Risk Yönetim Sisteminin ve Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlendirilmesi

Lori Mann
Uluslararası Danışman

Zehra Tosun
Ulusal Danışman

23 Ekim 2020

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE EV İÇİ ŞİDDET VAKALARINDA RİSK DEĞERLENDİRMESİ VE YÖNETİMİ

Türkiye’de Risk Değerlendirmelerinin, Risk Yönetim Sisteminin ve Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlendirilmesi

Bu rapor, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi’nin maddi desteğiyle hazırlanmıştır. Burada ifade edilen görüşler hiçbir şekilde her iki tarafın da resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Metnin bütünlüğü korunduğu, alıntı bağlam dışında kullanılmadığı, eksik bilgi vermediği veya okuyucuyu metnin niteliği, kapsamı veya içeriği konusunda yanlış yönlendirmediği sürece ticari amaçlar dışında alıntıların çoğaltılmasına (500 kelimeye kadar) izin verilir. Kaynak metin her zaman “© Avrupa Konseyi, 2021” olarak belirtilmelidir. Belgenin tamamının veya bir kısmının çoğaltılması / tercümesi ile ilgili diğer tüm talepler, Avrupa Konseyi İletişim Müdürlüğü’ne (F-67075 Strasbourg Cedex veya publishing@coe.int) yöneltilmelidir. Bu belgeyle ilgili diğer tüm yazışmalar Avrupa Konseyi Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bölümü’ne yapılmalıdır.

Gender Equality Division
Agora Building, Avenue de l’Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
France
E-posta: gender.equality@coe.int

Kapak tasarımı ve dizgi: Altan Matbaacılık

Kapak fotoğrafı: ©Shutterstock

©2021 Avrupa Konseyi. Tüm hakları saklıdır.
Lisans sahibi belirli koşullar altında Avrupa Birliği’dir.

İçindekiler

1 GİRİŞ	4
2 TEMEL KAVRAM VE İLKELER	5
3 RİSKİN DEĞERLENDİRİLMESİ	6
3.1 Polis/Jandarmanın Temel Görevi	6
3.2 Risk Değerlendirmesinin Risk Yönetimine Bağlanması	7
3.2.1 Risk Değerlendirme Usulünün Başlatılması	8
3.2.2 Risk Değerlendirmelerinin Yapılması	9
3.2.2.1 Mağdurlarla Görüşme	10
3.2.2.2 Ek Delil Toplanması.....	11
3.2.2.3 Çocuk Mağdurlar	13
3.2.3 Kayıt Formundaki Değişiklikler	14
3.2.3.1 Ek Formlar	16
3.2.4 Protokol İhtiyacı.....	17
3.2.5 Operasyonel Tedbirlerin Genişletilmiş Kapsamı	17
3.2.5.1 Önleyici Tedbirler.....	18
3.2.5.2 Koruyucu Tedbirler	20
3.2.6 Güvenlik Planlaması	21
3.3 Riskin Yeniden Değerlendirilmesi	22
3.3.1 İkinci Bir Risk Değerlendirme Formu İhtiyacı	23
3.3.2 Periyodik Yeniden Değerlendirme.....	23
4 ÇOK SEKTÖRLÜ KOORDİNASYON	25
4.1 Amaçlar	25
4.2 İş Akışları	26
4.3 Ceza Yargılama Sistemi Koordinasyonu	26
4.4 Çok Kurumlu Risk Değerlendirme Konferansı (MARAC)	27
4.5 Protokoller.....	29
4.6 Veri Paylaşımı ve Güvenliği.....	29
4.7 İzleme ve Değerlendirme	30
5 SONUÇ VE TAVSİYELER	31
EKLER	32

1 Giriş

“Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet Vakalarında Risk Değerlendirmesi ve Yönetimi: Türkiye’de Risk Değerlendirmelerinin, Risk Yönetim Sisteminin ve Kurumlar Arası İşbirliğinin Güçlendirilmesi” raporu¹ Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi ortaklığı ile yürütülen “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddete Karşı Kapsamlı Kurumsal Müdahale Geliştirme” projesi² kapsamında hazırlanmıştır. Burada sunulan bilgiler, Avrupa Konseyi’nce daha önceden yapılmış olan üç değerlendirmeden alınmış olup, bunlardan ilki Kadına Yönelik Şiddet ve Ev içi Şiddete Karşı Eylem Uzman Grubu (GREVIO)’nun 2018’de Türkiye’ye dair İlk Değerlendirme Raporu ve diğer ikisi ise daha yakın tarihte, polis ve jandarma tarafından kullanılan mevcut kayıt formunu değerlendirmek üzere Avrupa Konseyi (AK) uzmanları tarafından hazırlanmış olan raporlardır.³ Ayrıca, İçişleri Bakanlığı ve UNFPA işbirliğinde projesi kapsamında düzenlenen “Türkiye’de Kolluk Kuvvetlerinin Risk Değerlendirme ve Güvenlik Planlaması Kapasitelerinin Güçlendirilmesine Yönelik Çalıştay: Vaka Kayıt Formu Revizyonu” (5-6 Ekim 2020) iki günlük çalıştay sırasında katılımcılar tarafından sunulan bilgiye dayanmaktadır (Çalıştayın gündemi Ek A’da bulunabilir).

Dolayısıyla bu rapor, mevcut yasa ve yönetmelik çerçevesinin yanı sıra, çalıştay sırasında yetkililer tarafından açıklanmış olan fiili uygulanmalara dayanmaktadır. Bu raporun amacı, uluslararası normlar ve iyi uygulama standartları ışığında mevcut risk değerlendirme ve yönetim sistemine dair kısa, orta ve uzun vadeli düzenlemeler için öneriler sunmaktır. Türkiye, bir risk değerlendirme formunun geliştirilmesi ve mağdurların korunması ve desteklenmesine yönelik kurumlar arası işbirliği konusunda halihazırda önemli adımlar atmıştır. Bunun yanında, uluslararası standartlardaki gelişmeler ve uygulayıcılar tarafından tespit edilen mevcut zorluklar sebebiyle risk değerlendirme uygulamaları da sürekli olarak uyarlanmayı gerektirmektedir.

¹ Bu çalışmada yer alan bulgu ve öneriler, çalışmanın hazırlandığı tarihte (Ekim 2020) Türkiye’de kolluk kuvvetleri tarafından kullanılan “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt Formu”na dayanmaktadır. Belirtilen tarihten sonra Kayıt Formu revize edilmiş; bunun sonucunda güncellenmiş “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Aile İçi ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu” Ocak 2021 tarihinde İçişleri Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulmuştur. Bu yeni form şu an kolluk kuvvetleri tarafından risk değerlendirme ve kadına yönelik şiddet vakalarının kaydedilmesi için kullanılmaktadır.

² Bu proje, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi’nin “Batı Balkanlar ve Türkiye için Yatay Destek 2019-2022” ortak programı kapsamında yürütülmektedir. Daha fazla bilgi için: EU/CoE Joint Programme Horizontal Facility II

³ Lori Mann, “İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı risk değerlendirme formu” raporu ve Zehra Tosun, “6284 Sayılı Kanun Kapsamında Aile içi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddet Olayları Kayıt ve Risk Değerlendirme Formu” hakkında rapor.

2 Temel kavram ve ilkeler

Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin farklı biçimlerine ilişkin dinamiklere yönelik anlayışımız gelişmeye devam etmektedir. Hukuktaki kamusal / özel alan ikilemi, evin özel alanında işlenen şiddetin hukukun erişiminin ötesinde olması gibi bir zorluğu ortaya çıkarmanın yanı sıra, ceza yargılama sisteminde bireysel şiddet olaylarının ele alınış biçimi, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet olaylarının sürekliliğinin ve döngüsünün tam olarak tanınmasını ve bu böylece de mağdurların orantsız bir şekilde karşı karşıya kaldıkları şiddetin belli başlı tezahürlerine karşı adalete erişimlerini engellemektedir.

Birleşik Krallık ve diğer ülkelerde suç teşkil eden “zorlayıcı kontrol” terimi, ev içi şiddet döngüsünde söz konusu dinamikleri daha doğru bir şekilde yansıtmayı amaçlamaktadır. Zorlayıcı kontrol şu şekilde tanımlanmıştır: “mağdurları korkutmak, aşağılamak, tecrit etmek ve kontrol etmeye yönelik taktiklerle birlikte sık sık fiziksel istismar ve cinsel zorlama ile karakterize edilen baskıcı davranışların stratejik bir seyri”.⁴ Suçun, “davranış biçimi” niteliğinin yanı sıra, fiziksel olmayan tezahürlerinin de ceza yargılama sistemlerinde etkili biçimde ele alınmasının zorlukları bulunmaktadır.

Kadına yönelik şiddet, bir süreklilik içinde tezahür edebilir: ilişki boyunca farklı türde şiddet biçimleri (ekonomik, fiziksel, psikolojik, cinsel, zararlı uygulamalar ve istismar) ortaya çıkabileceği gibi mekteaynı zamanda bu süreklilik içinde şiddet normalleşebilmekte ve sıklıkla artarak devam edebilmektedir. Dolayısıyla, daha fazla şiddetin meydana gelmesini ve artmasını önlemek için erken teşhis ve müdahale gereklidir.

Bu çerçevede, raporda ceza yargılamasının kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet konusundaki özel risklere müdahalesibakımından sistemde yapılması gereken uyarlamalarla ilgili tavsiyeler verilmektedir. Bu uyarlamalar olmaksızın mağdurlar ayrımcılığa uğrayabilmekte olup etkin koruma ve adalete erişim olanaklarından yararlanamamaktadır.⁵

Çalıştay sırasında özellikle ilgili olması bakımından birkaç risk yönetimi ilkesine vurgu yapılmıştır. İlk olarak, **risk yönetim sisteminin mağdurlar arasında hiyerarşi oluşturmaması önemlidir.** Risk yönetim süreci, gerçek riskten bağımsız olarak tüm mağdurlara aynı düzeyde koruma sağlamak yerine, kısıtlı kaynakları ihtiyacı olan mağdurlara yönlendirmek için riskleri kategorize etmeyi amaçlasa da, aynı zamanda şiddet döngüsünü **şiddet tırmanmadan önce kırmayı amaçlamaktadır.** Bunun için, yüksek riskli durumlara karşı karşıya kalmalarını önlemek için düşük ve orta risk de dahil olmak üzere **tüm risk seviyeleriyle karşı karşıya kalan mağdurlarla etkili bir şekilde çalışmak gereklidir.** Buna ek olarak, belirli bir şiddet kategorisine dayanmaksızın, ihtiyacı olan tüm mağdurlara destek verilmelidir.

Rapor tavsiyeleri

- Risk yönetimindeki değişikliklerde, zorlayıcı kontrol kavramı ışığında ev içi şiddetin sürekli olduğu dikkate alınmalıdır
- Risk yönetimindeki değişikliklerde mağdurlar arasında hiyerarşi oluşmamasına dikkat edilmelidir
- Yalnızca yüksek risk taşıyan vakalar değil, tüm risk seviyeleri yönetilmelidir.

⁴ Stark, E. ‘Tehlike değerlendirmesinin tehlikesi’ Ev içi şiddet raporu, cilt. 17, No 5, s. 65-69, 2012

⁵ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Opuz-Türkiye, Başvuru No. 33401/02, 2009, paragraf 198.

3 Riskin yeniden değerlendirilmesi

İstanbul Sözleşmesi'nin 51. maddesi, risk değerlendirmesi ve risk yönetimini, kadına yönelik şiddetin ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadelede kritik bir unsur olarak öngörmektedir. Önemi, AB Mağdur Hakları Direktifi'nin (2012/29/EU Direktifi) 22. Maddesinde de vurgulandığı üzere, "mağdura özgü koruma ihtiyaçlarını belirlemek için bireysel değerlendirme" yapılmalıdır.⁶

Uygulamada aşağıda belirtilen nedenlerle risk değerlendirmesi yapılır:

- Bir mağdurun yeniden saldırıya uğrama riskini değerlendirmek
- Cinayet riskini değerlendirmek (ölümcüllük)
- Hizmet sağlayıcılar ve ceza yargılamasındaki aktörler için kanıta dayalı bilgi sağlamak
- Düşük, orta ve yüksek risk olarak tanımlanan tüm durumlara özgü uyarlanmış acil risk yönetimi müdahalelerini sağlayabilmek;
- Kadınların kendi risk seviyelerini ve çocuklara yönelik riskleri anlamalarını desteklemek ve/veya bir kadının kendi güvenlik düzeyine ilişkin değerlendirmesini teyid etmek;
- Hizmet sağlayıcılar ve ceza adaletaktörleri arasında ortak bir dil geliştirmek ve,
- Bir olayın takip edilebilebileceğitemeli oluşturmak.⁷

3.1 Polis/jandarmanın temel görevi

Ceza adaletsistemindeki ilk temas noktaları olan kolluk kuvvetleri, ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet içeren olaylara ve şikâyetlere ilk müdahale eden ekip olarak kritik bir rol oynamaktadır. Kolluk, mağdurlara koruma sağlar ve ceza yargılama sürecinin tüm aşamalarında mağdurun korunmasını sağlamak için hâkim ve savcılara gerekli kanıtları sağlamanın yanı sıra failin cezasız kalmasını önleyerek de mağdurların adalete erişimini sağlamak için gereken kanıtları temin eder.

Türkiye'de mevcut durumda kolluk, risk değerlendirmesi yaptıktan sonra doldurulan risk formunu ilgili mercilere iletmekte ve mağduru Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine (ŞÖNİM) yönlendirmektedir. ŞÖNİM'lerde risk değerlendirmesinin bir kez daha onaylanması gerekmekte ve orta ila yüksek riskli vakaların izlenmesi için mağdurlarla yeniden görüşme yapılmaktadır. Kolluk ayrıca, aldığı önleyici ve koruyucu tedbirleri onaylanmak üzere mülki amire veya hâkime sunmalı, risk değerlendirme bulgularını savcıya bildirerek talimatlarını almalı ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezini bilgilendirmelidir.⁸ Çalıştayda katılımcılar, kolluğun tedbir kararlarının uygulanmasını da izlediğini belirtmiştir. Risk yönetiminin bazı alanlarında kolluğun süreçteki rolü artmaktadır. **Yüksek ve orta riskli vakalarda faileri kısıtlamada kolluk kuvvetlerinin özel rolünü** vurgulamak önemlidir, bu da başka bir kuruma devredilemeyen bir işlevdir.

Şiddet içeren suçların ve risk unsurlarının açıkça belgelenmiş olmasına duyulan ihtiyaç, çalıştay sırasında Adalet Bakanlığı temsilcileri tarafından ifade edilmiştir. Ceza yargılamasında risk değerlendirmelerinin rolü, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) tarafından yakın tarihli *Levchuk/Ukrayna* kararında⁹ açıkça dile

⁶ Suç mağdurlarına hak, destek ve koruma sağlanması için minimum standartlar belirlenmesi hakkında 25 Ekim 2012 tarih ve 2012/29/EU sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Direktifi ile Konsey'in 2001/220/JHA çerçeve kararı değiştirilmiştir.

⁷ Bkz. ör, Batı Avusturalya aile içi ve ev içi şiddet ortak risk değerlendirme ve risk yönetimi çerçevesi, 2012, s. 37.

⁸ Kolluk kuvvetleri için yönergeler, 2017-2018, s. 26-27.

⁹ AİHM, *Levchuk /Ukrayna* davası, Başvuru No. 17496/19.

getirilmiştir. Bu durumda Mahkeme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS) 8. maddesinin “yargı makamları tarafından, başvuranın ve çocuklarının karşılaştığı durumun ve gelecekteki psikolojik ve fiziksel şiddet riskinin kapsamlı bir analizinin yapılmadığı”¹⁰ gerekçesiyle ihlal edildiğini tespit etmiştir. Mahkemeler kendi risk değerlendirmelerini yapabilir ve yapmalıdır, ancak çoğu zaman bu tür değerlendirmeler, kolluk kuvvetleri tarafından daha önce gerçekleştirilen değerlendirmelere dayanır.

Bu görevlerin etkin şekilde yerine getirilmesi polis memurlarının: **i) acil riskler ve koruma ihtiyacının tespit edilmesinde ve ii) spesifik şiddet olayının ve herhangi bir geçmiş şiddet hikâyesinin tüm mevcut delillerini bir araya getirerek mümkün olduğunca ayrıntılı bir şekilde belgelenmesinde mağdurlarla yakından ve etkili bir şekilde çalışmasını gerektirir.**¹¹ Risklerin ve bireyselleştirilmiş koruma ihtiyaçlarının belirlenmesi, şiddetin türü ve geçmişi hakkında net bir anlayış olmadan gerçekleştirilemez. Aşağıda daha ayrıntılı olarak tartışıldığı üzere, bu iki rolün risk değerlendirme formunun soruları ve metodolojisi üzerinde önemli sonuçları vardır.

Kolluk kuvvetlerinin riski değerlendirme ve yönetmedeki kilit rolü, **mağdur odaklı, toplumsal cinsiyete duyarlı ve insan haklarına dayalı bir yaklaşımın** uygulanmasını gerektirir. Bu yaklaşımlar soyut kavramlar olmaktan çıkarak mağdurlarla çalışırken belirli prosedürlere, eylemlere ve tutumlara dönüşür. Belirli durumlarda korumayı sağlamak için etkili müdahaleleri kolaylaştırmanın yanı sıra, bu yaklaşımlar, mağdurların ceza adalet sistemine daha fazla güven duymasını ve itimat etmesini sağlar. Bu prosedürlerin ve eylemlerin bir kısmı bu raporda ayrıntılı olarak açıklanırken, diğer eylemler ve tutumlar, bu projenin sonraki aşamalarında öngörülen eğitimler de dahil olmak üzere, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programları ve olanaklarında ele alınmalıdır.

Rapor tavsiyeleri

- Kolluk kuvvetlerinin aşağıdaki görevleri gerçekleştirmek için mağdurlarla yakından çalışma konusunda açıkça yetkilendirilmiş olması gereklidir:
  - Acil riskleri ve koruma ihtiyaçlarını tespit etmek
  - Şiddet olaylarını belgelemek ve şiddetin geçmişi ve türü hakkında bir dizi kanıt toplamak
- Tüm prosedürler insan haklarına dayalı, mağdur odaklı, toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşım benimsemelidir.

3.2 Risk yönetimi bağlamında risk değerlendirmesi

Risk değerlendirmeleri, risk yönetim sisteminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bununla birlikte, mükemmel bir risk aracına sahip olmak, riskin iyi yönetileceği anlamına gelmez. Bu nedenle, İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen mevcut kayıt formunun gözden geçirilmesine ilişkin çalışmada daha geniş anlamda risk yönetim sisteminin güçlendirilmesi ve geliştirilmesinin dikkate alınması önerilmektedir.

Çalıştay sırasında kabul edildiği gibi, Türkiye’de bir risk değerlendirme formunun kullanımı başlamış olsa da, risk değerlendirmesinden risk yönetimine geçişte uygulama boşlukları bulunmaktadır. Avrupa Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü (EIGE) tarafından belirtildiği gibi: “polis tarafından risk yönetimi, **yasanın uygulanması ve faile karşı cezai yaptırımların uygulanmasının yanı sıra mağdura yönelik güvenlik planlaması yapılmasını da içerir**”¹² Risk düzeylerine bakılmaksızın, tüm mağdurlar ve çocukları için risk

¹⁰ AİHM, Levchuk /Ukrayna, Başvuru No. 17496/19, par. 90.

¹¹ Bkz, Kolluk kuvvetleri için Kılavuzlar, 2017-2018, s. 28, suç mahallinin incelenmesine ve re’sen koruyucu ve önleyici tedbirler alınmasına ilişkin talimatları içermektedir.

¹² EIGE, polis için kadına karşı eş şiddeti risk değerlendirmesi ve risk yönetimine ilişkin kılavuz, s.15. (vurgu eklenmiştir).

yönetiminin gerekli olduğunu vurgulamak önemlidir. Faile proaktif bir yanıt vermek, risk yönetimi sürecinin merkezinde yer almaktadır.

Risk değerlendirme formu; koruma emirlerinin verilmesi, bireyselleştirilmiş güvenlik planlarının oluşturulması ve bir dizi diğer destek hizmetleri yoluyla mağdurları ek şiddet tehdidinden korumak için tasarlanmış daha geniş, çok kurumlu bir mekanizmanın bir parçasını oluşturmalıdır.¹³ Birincisi, failerin hak ve özgürlüklerine kısıtlamalar getirmeyi; ikincisi ise, mağdurun ihtiyaçlarına göre bireyselleştirilmiş güvenlik planlaması ve desteği verilmesini ifade eder. Bu hedefler, hem formun üzerinde hem de bir protokol oluşturulması yoluyla daha net bir şekilde iletilmelidir.

İstanbul Sözleşmesinin Açıklayıcı Raporunda belirtildiği gibi, devletler:

Polisle sınırlı olmamak üzere, ilgili tüm makamların standart bir usule uygun olarak ve birbirleriyle işbirliği ve koordinasyon içinde, **bir mağdurun karşı karşıya kaldığı riskleri vaka bazında yönetmek üzere etkin bir değerlendirme yapmalarını ve plan oluşturmalarını** sağlamalıdır.¹⁴ (Vurgu eklenmiştir).

3.2.1 Risk değerlendirme usulünün başlatılması

Kayıt formundan ve çalıştay sırasında yapılan tartışmalardan da anlaşılacağı üzere, risk değerlendirme süreci genellikle bir “başvuru” veya “şikâyetçi” tarafından başlatılmaktadır.¹⁵ Çalıştay katılımcıları, formun ilk başta karakola gelen şikâyetler için tasarlandığını belirtmiştir. Toplumda damgalanma korkusu gibi sebeplerle şiddet mağdurları polisin kapıya gelmesini istemeyip şikâyette bulunmak üzere karakola gelmeyi tercih edebilir ancak bunun yanı sıra kolluğun da şiddetin meydana geldiği olay yerinde ilk müdahale ekibi olarak hazır bulunması ve böylece mağdurların başvuru için karakola gelmeleri beklememesi de gerekmektedir. Kolluk müdahalesinin ve dâhil olmasının caydırıcı bir etkisi olduğu görülmüştür.¹⁶

Polis, halihazırda olay yerinde müdahalede bulunmayı ve risk değerlendirmesi yapabilmeyi sağlayan “araçlar” ile donatılmıştır. Bu araçlar arasında, ifadelerin çıktısının alınabileceği ve imzalanabileceği bir yazıcı da bulunmaktadır. Karakola yapılan şikâyetlerin aksine, polisin olay yerinde, mevcut ya da önceki koruma emirlerine veya fail tarafından bunların ihlaline ilişkin verilere anında erişimi yoktur. Bu soruların cevaplarını daha sonra temin edilmekteye da gerekli bilgileri almak için çalışma arkadaşlarını aramaları gerekmektedir.

Özet olarak, kadına yönelik şiddet olaylarına, şikâyetlere ve koruma taleplerine ilişkin ilk müdahaleyi gösteren polis tarafından risk değerlendirmesi yapılmalıdır. Risk değerlendirme formu gözden geçirilerek yapılan risk değerlendirmesinin mağdurun şikâyetine bağlı olarak mı yoksa şiddet olayına ilk müdahalede bulunan kolluk tarafından mı yapıldığının form üzerinde ayırt edilmesi sağlanmalıdır.

¹³ Birçok ülkede risk yönetimi, aile içi ve ev içi şiddete yanıt vermek ve bunları azaltmak için entegre bir hizmet sistemini ifade eder. Bu nedenle, hizmet sistemi genelinde tüm ana akım, yasal ve uzman aile ve ev içi şiddet hizmet sağlayıcıları potansiyel olarak risk yönetimine dahil olabilir. Hizmet sağlayıcıları bu sayılanları içerebilir, ama bunlarla sınırlı değildir: kolluk, çocuk koruma hizmetleri, mahkemeler, aile hukuk hizmetleri, hukuki hizmetler, ıslah hizmetleri, uyuşturucu ve alkol hizmetleri, ruh sağlığı hizmetleri, kriz dönemi konaklama, savunuculuk hizmetleri, failer için davranışsal değişim programları. Çok kurumlu koordinasyon ve katılım aşşağında daha ayrıntılı olarak tartışılmaktadır.

¹⁴ Avrupa Konseyi kadına karşı ve ev içi şiddetin önlenmesi ve mücadele Sözleşmesi hakkında açıklayıcı rapor, (Açıklayıcı rapor), CETS No. 210, 2011, par. 260.

¹⁵ Bkz, kolluk kuvvetleri için kılavuzda sunulan iş akışı, 2017-2018, s. 44-50.

¹⁶ A. Jolin, W. Feyerherm, R. Fountain and S. Friedman, Yakalamanın ötesinde: Portland Oregon Ev İçi Şiddet Deneyi Nihai Raporu, B.D. Adalet Bakanlığı, NCJ 179968, 1998, erişim adresi: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/179968.pdf>; E. Lyons, Aile içi Şiddet Mahkemeleri Özel oturum: Gelişmiş savunuculuk ve müdahaleler, nihai rapor Özeti, ABD Adalet Bakanlığı, NCJ 197860, 2002; E. Lyons, Özel oturumların etki değerlendirmesi aile içi şiddet mahkemeleri: gelişmiş savunuculuk müdahaleleri, B.D. Adalet Bakanlığı, NCJ 210362, 2005.

Rapor tavsiyeleri

- Risk yönetimi, kolluğun koruma emirlerini değerlendirmesini ve uygulanmasını ve mağdurlarla güvenlik planları geliştirmesini gerektirir
- Kolluk kuvvetleri, mağdurların bildirimde bulunmak için karakola gelmesini gerektirmeden şiddet olaylarına yerinde müdahale etmeye teşvik edilmelidir
- Risk değerlendirme formları gözden geçirilerek, mağdurun şikâyeti üzerine mi yoksa polisin olay yerindeki müdahalesi sonucunda mı bu formun doldurulduğu gösterilmelidir.

3.2.2 Risk değerlendirmelerinin yapılması

Mevcut kayıt formunda ve uygulamada yansıtıldığı üzere, risk değerlendirmesi aşağıdaki üç unsuru içerir:

- Mağdur tarafından yapılan risk değerlendirmesi;
- Kilit risk faktörlerinin değerlendirilmesi ve
- Mesleki kanaat

Mevcut risk değerlendirme formu ve süreci, temel bir bilgi kaynağı olan mağdurun risk algısına odaklanmaktadır. Çoğunlukla risk seviyesini en iyi değerlendirebilecek kişi mağdurun kendisidir çünkü şiddet uygulayanların davranış kalıplarına en çok onlar aşınadır. Bununla birlikte, mağdurların kendi risklerini hafife alabileceklerini de belirtmek önemlidir.

Formda, bilinen önemli risk faktörlerinin çoğu yer almaktadır. Boğma gibi forma eklenebilecek diğer yüksek risk göstergelerinin bir listesi aşağıda belirtilmiştir.

Ayrıca, bu süreç, mümkün olduğunca çok sayıda kanıt dayanarak, müdahale eden memurun uzman girdisini gerektirir. İspanya’da kullanılan polisin risk değerlendirme kılavuzunda belirtildiği gibi;

Form, vakaya atanan memur tarafından, mağdurdan, failden, diğer ilgili kişilerden (aile bireyleri, komşular), diğer hizmetlerden (adli veri tabanlarından) ve diğer raporların veya belgelerin içeriğinden (örneğin, göz muayeneleri, fiziksel lezyonlarla ilgili tıbbi raporlar, sosyal hizmetler ve psikolojik raporlar) geçmiş müdahaleler de dâhil olmak üzere toplanan tüm bilgilere cevaben doldurulmalıdır.¹⁷

Kayıt formunda, memurun vakadaki belirli olaylar ışığında dikkate alınan ek faktörleri not etmesi için boş bir alan bırakılmalıdır. Memur, mağduru daha kırılğan hale getiren, güvenlik riskini artıran faktörleri belirtebilir, örneğin: engellilik, destek hizmeti alma isteksizliği veya coğrafi tecrit.

Rapor tavsiyeleri

- Risk değerlendirme formu ve süreci, daha geniş kapsamda kanıtların daha ayrıntılı bir değerlendirmesini içerecek şekilde değiştirilmelidir
- Risk değerlendirme formuna, memur tarafından dikkate alınan ek faktörlerin yazılması için boş bir alan eklenmelidir.

¹⁷ Adli Bilimler ve Güvenlik Enstitüsü, İçişleri Bakanlığı, VioGén: Yakın eş şiddeti vakalarında polis risk değerlendirmesi, 2018, s. 110. (Instituto de Ciencias Forenses y de la Seguridad, Ministerio del Interior, VioGén: La valoración policial del riesgo de violencia contra la mujer pareja en España).

3.2.2.1 Mağdurlarla görüşme

Kadınlara yönelik ve ev içi şiddet, sürekli ve döngüsel olması ve şiddet uygulayanların mağdurların en yakını olması unsurlarından dolayı diğer şiddet suçlarından ayrılmaktadır. Diğer suç mağdurlarının aksine, kadınlara yönelik ve ev içi şiddet mağdurları şikâyet etmek ve ceza adaleti aktörleriyle işbirliği yapmak açısından ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bunun sebepleri arasında, faile olan ekonomik bağımlılık, travma, çocukların iyiliği için duyulan kaygı bulunabilir. Şiddet gören kadın, ancak bir aile ferdi veya arkadaşı tarafından ikna edildikten sonra şikâyette bulunabilir. Bu nedenle, mağdurun adli süreç boyunca işbirliğini teşvik etmek için kolluk görevlisi cesaret verici bir tutum sergilemelidir.

Bu proje kapsamında da öngörüldüğü üzere, kadınlara yönelik ve ev içi şiddet mağdurlarıyla çalışmak için toplumsal cinsiyete duyarlı, insan haklarına dayalı bir yaklaşım benimsenmesi en iyi şekilde kolluk kuvvetlerine verilen eğitimlerde ele alınmalıdır. Eğitimin bu yönünün amacı, mağdurun risk değerlendirme sürecini saygılı, işbirlikçi, ihtiyaçlarına duyarlı ve farklılıklar da dahil olmak üzere bireysel koşullarına özenli şekilde deneyimlemesini sağlamaktır. Toplumsal cinsiyete duyarlı eğitim aynı zamanda, adli süreçleri sırasında failerin olayı saptırmaya veya önemsizmiş gibi göstermeye çalışması ya da mağdurları suçlamaları gibi durumları önlemeyi amaçlamaktadır. Kolluk kuvvetleri tarafından kullanılacak bazı taktiklerin kısa bir açıklaması burada belirtilmiştir ve bunlar ayrıca risk değerlendirmelerini yürütmek için bir protokol veya rehber dahil edilmelidir.

Mevcut kayıt formu, polis memuru tarafından mağdurla konuşarak doldurulmak üzere tasarlanmıştır. Mağdur ve fail ile görüşme olasılığı mevcut formda öngörülmüş olmakla birlikte, **mağdur ile her zaman failden ayrı olarak görüşülmesi** gerektiğinden, form bu anlamda revize edilmelidir. Bu tavsiye, özellikle tüm ailenin veya komşuların bulunabileceği şiddet olaylarında ilk müdahaleyi gerçekleştiren polis görevlendirmeleriyle ilgilidir. Her mağdur ile ayrı ayrı ve toplumsal cinsiyete duyarlı, çocuk hakları yaklaşımı kullanılarak görüşülmelidir. Aşağıda açıklandığı gibi, memurlar ayrıca, riskle ilgili durum hakkında daha fazla bilgi edinmek ve aynı zamanda davada önem teşkil edebilecek kanıtları toplamak üzere fail, diğer aile üyeleriyle, komşular veya tanıklarla (ayrı ayrı) görüşmelidir.

Özel hayata saygı hakkı uyarınca, bir destek görevlisine ihtiyaç duyulmadığı veya talep edilmediği sürece, mağdurla yalnız görüşülmelidir. Bu bağlamda, mağdura tercihi göre kendisiyle bir kadın memurun görüşme yapabileceği bilgisi verilmelidir.

Örneğin, İspanya risk değerlendirme rehberlerine göre memur, mağdura, ifadesini alırken izleyeceği yolu, mağdurun hizmetlere erişim hakkını, mevcut koruma seçenekleri ve devamındaki prosedürleri anlatmalıdır. Bu ilkeler arasında, formların doldurması için mağdura verilmemesi gerektiği de belirtilmiştir. **Ayrıca risk değerlendirme aracındaki risk faktörleri, mağdura anket soruları gibi tek tek okunarak da yöneltilmemelidir.** Aksine, şiddet deneyimini, kendisi ve çocukları için korku düzeyini öğrenmeye odaklı bir sohbet içinde bu değerlendirme yapılmalıdır. İspanya'da kullanılan bu rehberlerde, mağdurun kendiliğinden, araya girilmeden, vakadaki olaylarla ilgili olarak kendini ifade etmesine izin verilmesi ve gerçekleri mümkün olduğunca eksiksiz bir şekilde anlatmasının kolaylaştırılması önerilmektedir.¹⁸

Çalıştay'a İspanya'dan katılan bir müfettiş, müdahale eden memurun, özellikle şiddetin ne kadar sürdüğünü ve mağdurun döngüde ne kadar kaldığını anlamının bir aracı olarak, **şiddetin geçmişi** hakkında bilgi alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bağlamda, mağdurun şiddet meydana geldikten uzun bir süre sonra ve hatta bazı durumlarda yıllarca şiddete maruz kaldıktan sonra kurumsal mekanizmalara bildirmeye karar vermesi çok yaygındır. **Aynı şekilde, memurun, mağdurun şiddet geçmişi ile ilgili mümkün olduğunca kapsamlı bir şekilde ifade vermesini kolaylaştırması ve risk değerlendirmesini yaparken tek bir olay ye-**

¹⁸ Adli Bilimler ve Güvenlik Enstitüsü, İçişleri Bakanlığı, VioGén: Yakın eş şiddeti vakalarında polis risk değerlendirmesi, 2018, s. 110, 115, 117, 118, (Instituto de Ciencias Forenses y de la Seguridad, Ministerio del Interior, VioGén: La valoración policial del riesgo de violencia contra la mujer pareja en España).

rine bu şiddet geçmişini dikkate alması gerekir. Bu bağlamda, Çalıştay katılımcıları tarafından vakanın bütünsel bir resminden ziyade sadece puan sistemine dayanan bir risk değerlendirme aracı olmasına ilişkin endişeler dile getirilmiştir.

Mağdur, ifadesini hızlı bir şekilde tamamlaması için baskı altında hissetmemeli, bunun yerine memurun tavırlarından ne kadar sürerse sürsün müsait olacağını algılamalıdır. Mağdur, kişiselleştirilmiş ve profesyonel bir muamele görmeli; memur kendini tanıtarak mağdura ismiyle hitap etmelidir. Memurun aktif dinlemesi, göz temasını sürdürmesi, empatik bir tutum sergilemesi ve dizüstü bilgisayar veya masaüstü bilgisayara uzun süre bakmaktan kaçınması gereklidir. Memurlar, mağdurun duygusal durumuna duyarlı olmalı, onu eleştirmeksizin duygusal olarak kendini rahatlatmasına izin vermeli ya da şiddet olay (ları)¹⁹ ile ilgili olarak duyguları yeniden deneyimleyebileceği için ifadesinde duraklamalara izin vermelidir. Mağdurun daha fazla ayrıntı vermesini sağlamak için mağdurun kullandığı ifadeler tekrarlanarak takip soruları sorulabilir. Kolluk kuvvetleri, mağdurların yaşadığı şiddeti veya mevcut risk algısı ile ilgili korkularını asla azımsamamalıdır.

Rapor tavsiyeleri

- Kolluk kuvvetleri için, risk değerlendirmesi yapmak amacıyla mağdurlarla görüşmede toplumsal cinsiyete duyarlı bir yaklaşımın nasıl uygulanacağı konusunda bir protokol geliştirilmelidir.
- Önerilen protokol, bir risk değerlendirmesi yapmadan önce memur tarafından, mevcut koruma türleri, sunulan hizmetler de dahil olmak üzere, mağdura açıklanması gereken hakların bir listesini içermelidir.
- Kolluk kuvvetleri, mağdurlara bir dizi anket tarzı soru sorarak bir risk değerlendirmesi yapmamalı, daha ziyade şiddet olayını şiddet geçmişi bağlamında anlamak için daha bütünsel bir sohbet gerçekleştirmelidir.

3.2.2.2 Ek delil toplanması

Bir risk değerlendirmesinin etkili bir şekilde yapılması, yalnızca mağdurlarla görüşmeyi değil, aynı zamanda herhangi bir suç olayı ve geçmiş şiddet olaylarıyla ilgili ek kanıt toplamayı da gerektirir. Bir risk değerlendirmesi yapmak ve suçun işlendiğine yönelik işaretler bulmak için durumu araştırmak, polisin aktif ve kapsamlı bir şekilde katılımını gerektirir. Kolluk kuvvetlerinin rolü, tek bir risk değerlendirmesi yapmak, daha fazla izleme yapılmadan ihtiyati tedbir kararı vermek ve mağduru yardım ve/veya geçici sığınma için ŞÖNİM/ASPİM (Provincial Directorates of Family and Social Policies)’e yönlendirmekle sınırlı olamaz. Çalıştay katılımcılarının yorumlarından edinilen bilgiler ışığında polis katılımı, mevcut uygulamadan daha geniş kapsamlı olmalıdır.

Örneğin, *Kadınlara yönelik şiddet ve ev içi şiddet mağdurlarının korunması için yargı organları ile işbirliği hakkında güvenlik güçleri ve organlarına yönelik İspanya Eylem Protokolü’nde*, kadına yönelik şiddeti suç olarak görülebilecek olaylardan haberdar olduktan sonra polis memurları tarafından yapılması gerekenleri sıralamaktadır. Bunlar:

1. Herhangi bir riskin varlığını ve yoğunluğunu belirlemeye yönelik soruşturma adımları

- İMağdura ücretsiz adli yardım hakkına ilişkin bilgi verin
- Mağdurun ve tanıkların derhal ve kapsamlı bir ifadesini alın

¹⁹ Bkz, ör., Adli Bilimler ve Güvenlik Enstitüsü, İçişleri Bakanlığı, VioGén: Yakın eş şiddeti vakalarında polis risk değerlendirmesi, 2018, s. 115, 116, 117.

- Herhangi bir suç belirtisini gözlemledikten sonra, ilgili kişilerden (aile üyeleri, iş arkadaşları, okullar, sosyal hizmetler, mağdur hizmetleri ofisi, vb.) failin şiddet geçmişi ve kişiliği ile ilgili olarak acilen bilgi toplayın
  - Failin geçmiş mahkûmiyetleri ve mağdurun herhangi bir fiziksel yaralanmasına ilişkin belgeler de dahil olmak üzere, mağdur ve/veya fail ile ilgili önceki şikâyetleri veya polis müdahalelerinin varlığını teyid edin
  - Mağdurların ev içi şiddetten korunmasına ilişkin merkezi veri tabanında daha önceden alınan koruma emirlerinin olup olmadığına bakın
  - Herhangi bir zamanda risk değerlendirmesini mümkün kılan bilgileri elde etmek amacıyla akıcı ve kalıcı iletişim sağlamak için mağdur ile polis arasında iletişim mekanizmaları kurun.
    - Bunun için mağdura, 7 gün 24 saat ulaşabilecekleri özel eğitimli bir memurun telefon numarasını verin
2. Olaylar tespit edildikten ve bir risk değerlendirmesi yapıldıktan sonra, mağdurun ve aile üyelerinin yaşamını, fiziksel bütünlüğünü, haklarını ve çıkarlarını korumak için alınabilecek önlemleri belirleyin:
- Kişisel koruma; risk seviyesine bağlı olarak 24 saate kadar fiziksel koruma sağlayın
  - Kendini koruma önlemleri hakkında bilgi verin
  - Mağdura, koruma kararı ve yasaların sağladığı diğer koruma biçimlerinin içeriği, süreci ve etkilerine ilişkin bilgilerin yanı sıra sosyal hizmetler, mağdur hizmet ofisleri vb. hakkında net ve erişilebilir bilgiler sağlayın
  - Düzensiz göçmen statüsüne sahip mağdurlara, insani gerekçelerde düzenli göçmen statüsüne geçme hakları hakkında bilgi verin
3. Aile ikametgâhı içinde veya failin erişebileceği silahlara ve/veya diğer tehlikeli araçlara el koyun
4. Vakanın unsurları ve risk değerlendirmesi gerektiriyorsa, faili gözaltına alın.²⁰

Protokol ayrıca, 18 tür bilgi ve eylem içeren ve polis tarafından toplanması gereken asgari bilgilerin kapsamlı bir listesini de içermektedir.

Bu bağlamda, kayıt formu, **bilgi kaynakları hakkında bir soru** içerecek şekilde değiştirilebilir: mağdur, fail, tanıklar ve diğer (tıbbi raporları kapsayan, vb.) için işaretlenecek kutular konulabilir. Bu soru daha sonra, riskin değerlendirilmesinde dikkate alınan kanıtların kapsamlılığının yanı sıra polis tarafından durum tespiti araştırma sorumluluklarının yerine getirilmesiyle ilgili bir gösterge sağlayacaktır.

Failin güvenlik ve refahları bakımından kendilerine yönelik oluşturduğu risklerle ilgili olarak kadınlar ve çocuklar birincil bilgi kaynağı olmalıdır. Bununla birlikte, riskle ilgili daha önce bilinmeyen bilgileri faille etkileşim yoluyla toplamak mümkündür. Örneğin, polis fail ile görüşme esnasında failin mağdurun nerede olduğunu bildiğini öğrenebilir veya fail daha fazla içmeye başladığını ifşa edebilir. Risk değerlendirme sürecinin bir parçası olarak polisin faille (ayrı olarak) iletişimde bulunması aşağıdakileri sağlar:

- Failin şiddete karşı sorumluluğunun güçlendirilmesi;
- Risk faktörlerinin izlenmesi;
- Failin davranışını incelemek için daha fazla fırsat bulunması;
- Failin şiddeti sonlandırmak için aktif adımlar atmaya teşvik edilmesi; ve
- Mağdur(lar) ile yapılan risk değerlendirmesinin artırılması

²⁰ Güvenlik güçleri ve organları için eylem Protokolü ve kadına ve ev içi şiddete karşı şiddet mağdurlarının korunması için yargı organları ile koordinasyon, 2005, s. 5-7.

Mağdurların ve faillerin ifadeleri gibi kaynakların birbiriyle çeliştiği durumlarda, yetişkin mağdur tarafından verilen açıklama ve bilgiler öncelikli olmalıdır. Her ikisinin de mağdur /fail olarak bulunduğu durumlarda, ekonomik ve psikolojik şiddet gibi çeşitli şiddet biçimlerini değerlendirmek de dahil olmak üzere birincil saldırıyı belirlemek için bir girişimde bulunulmalıdır.

Rapor tavsiyeleri

- Toplanacak kanıt türlerinin bir listesi de dahil olmak üzere, ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet bulguları üzerine kolluk kuvvetleri tarafından gerçekleştirilecek eylemlerin kapsamlı bir listesini ayrıntılı olarak sunan bir protokol hazırlanmalıdır.
- Risk değerlendirme formu, bilgi kaynaklarını (örneğin, belgeler, tanık ifadeleri, fail ifadeleri, vb.) belirtecek şekilde değiştirilmelidir.

3.2.2.3 Çocuk mağdurlar

Risk değerlendirmelerine ilişkin hem mevcut form hem de uygulama, çocuk mağdurların özel ihtiyaçlarını dikkate alacak şekilde ayarlanmalıdır. Çocuklar genellikle ev içi şiddetin hem doğrudan hem de dolaylı mağdurlarıdır. Güvenlik ihtiyaçlarının risk değerlendirme sürecinin bir parçası olarak ele alınması zorunludur. **Çocuklara yönelik risklerin yetişkin mağdurlara yönelik risklerle aynı olduğu varsayılmamalıdır.** EIGE’nin gözlemlediği gibi: “çocukların şiddet deneyimleri, gelişim evreleri, fail ile farklı ilişkileri ve yetişkin bakıcılara bağımlılık seviyeleri nedeniyle annelerinkilerden farklıdır”²¹ Doğrudan veya dolaylı mağdur olsun, formda belirtildiği gibi çocuklar ayrı bir risk değerlendirmesine tabi tutulmalıdırlar.²² Kayıt formunda, çocuğun hangi kategoriye girdiği (doğrudan veya dolaylı) belirtilmelidir, ki bunun ayırt edilmesi zor olabilir ve zaman içinde değişebilir.

EIGE, ev içi şiddetten etkilenen çocukların bakış açılarının polis için daha büyük bir öncelik oluşturmasını önermektedir. Özellikle, çocuklar ve gençler, değerlendirme ve karar alma süreçlerine, çocuk hakları standartlarına uygun olarak yaşa duyarlı ve gelişimsel olarak uygun bir şekilde katılmaları için desteklenmelidir.²³ Çocuk koruma uzmanları ve çocuk hakları örgütleri ile işbirliği yapılarak çocuklarla risk değerlendirmelerini yürütmek için özel bir protokolün oluşturulması sağlanabilir. Kuzey İrlanda ve ABD’deki çocuklar için, model olarak kullanılabilir özel risk değerlendirme araçları geliştirilmiştir.²⁴ Buna ek olarak, önerilen protokol, çocuk koruma yetkililerinin katılım sürecini açıkça belirtmelidir.

Çocuklarla ilgili risk değerlendirmelerine ilişkin hususlar aşağıdakileri içerebilir:

- Evde, okulda ve diğer sosyal ortamlarda mevcut işleyiş;
- Aile üyeleri (geniş aile, kardeşler) ve akranları ile ilişkiler;
- İhtiyaçları, güvenliği ve refahı hakkında kendi görüşleri;
- Fail ile ilişkileri;
- Mağdur ile ilişki; ve
- Diğer şiddet, istismar ve ihmal deneyimleri de dahil olmak üzere gelişim geçmişi.

²¹ EIGE, polis için kadınlara yönelik yakın eş şiddetinin risk değerlendirmesi ve risk yönetimi rehberi, 2019, s. 28.

²² 6284 Sayılı Kanununun 2(1)(e) maddesinde yer alan mağdur tanımına uygun olarak.

²³ EIGE, Polis tarafından risk değerlendirmesi ve risk yönetimi: <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/risk-assessment-risk-management/principle-5-considering-childrens-experiences-intimate-partner-violence>.

²⁴ Sırasıyla Bernardo Modeli ve Safe and Together (Güvende ve Birlikte).

Ziyaret hakları, genellikle hem mağdura hem de çocuklara yönelik şiddetin tırmanması için bir fırsat oluşturduğundan, İstanbul Sözleşmesinin 31. maddesine göre:

1. Taraflar çocukların velayetinin ve ziyaret haklarının belirlenmesinde, bu Sözleşme kapsamındaki şiddet olaylarının göz önüne alınmasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.
2. Taraflar herhangi bir ziyaret hakkı veya velayet hakkının kullanılmasının mağdurun veya çocukların haklarını veya emniyetini tehlikeye düşürmemesini sağlayacak gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacaklardır.

Bu bağlamda, risk seviyesine bağlı olarak **ziyaret ve velayet haklarının askıya alınması, polis tarafından alınacak önleyici tedbirler listesine eklenmelidir.** Diğer olası eylemler şunları içerebilir: **uygun durumlarda çocuk mağdurlar adına özel koruma önlemleri uygulamak; ve failin çocuklar için oluşturduğu risk seviyesiyle ilgili bilgileri diğer hizmet sağlayıcılarla paylaşmak.** Son olarak, çocuk istismarı, ihmal veya yakın güvenlik endişelerinin bulunması, çocuk koruma hizmetlerine *re'sen* başvurmayı gerektirecektir.

Bu bağlamda, mağdura çocukların deneyimlerinden sorumlu tutulmadığına dair güvence vermek önemlidir, çünkü şiddet ve çocuklar için sonuçları failin sorumluluğundadır. Aynı zamanda yetişkin mağdurun, aile ve ev içi şiddetin bakımından sorumlu olduğu çocuklar üzerindeki etkisini anlaması önemlidir. Mağdurlar, şiddetin çocukları üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak için desteğe ihtiyaç duyabilirler.

Rapor tavsiyeleri

- Çocuk mağdurlar (doğrudan veya dolaylı) için ayrı risk değerlendirmeleri yapılmalıdır
  - Çocuklar için ayrı koruyucu önlemler düşünülmalıdır.
- Çocuğa yönelik risk değerlendirmelerini yürütmek için prosedürler, risk faktörleri ve diğer hususlar, çocuk koruma yetkilileriyle bilgi paylaşımı da dahil olmak üzere bir protokolda özetlenmelidir.
  - Çocuklar, yaşa duyarlı, gelişimsel olarak uygun bir şekilde kendi risk değerlendirmelerine katılma hakkına sahip olmalıdır.
- İhmal ve çocuk istismarı belirtileri, sosyal hizmet ve çocuk esirgeme kurumlarına sevk etme yetkisi vermektedir.
- Yüksek riskli durumlarda, gözaltı ve ziyaret haklarının derhal askıya alınması değerlendirilmelidir.

3.2.3 Kayıt formundaki değişiklikler

Kayıt formuna yönelik daha önceki değerlendirmelerde de önerildiği üzere, form aşağıdaki şekillerde gözden geçirilebilir:

- Refakat sadece cinsel şiddet mağdurlarına değil, aynı zamanda ihtiyaç duyan tüm mağdurlara da sunulmalıdır; (cinsel şiddet mağdurları için ayrı bir form tasarlanmalıdır)
- Mağdurlara eşlik eden uzmanların adı ve bağlı oldukları kurum formun üzerinde belirtilmelidir.
- Yabancı uyruklular için tercümanın adı ve bağlı olduğu kurum form üzerinde belirtilmelidir.
- Aşağıdaki diğer sorular eklenebilir:
  - Fail mal veya mülke zarar verdi mi?

- Fail, yetkililere, polis memurlarına veya polis hizmetlerini veya adalet organlarını temsil eden diğer kişilere ve bu kişilerin huzurunda mağdura karşı kışkırtıcı ve/veya saygısız davranışlarda bulundu mu?
- Fail boğma eyleminde bulundu mu? (Yüksek risk göstergesi)
  - Yaralamaya neden olan fiziksel şiddet
  - Hamilelik esnasında şiddet
  - Kıskançlık (kontrol etme, tecrit)
- Mağdur evi kısa süre önce terk etmiş mi?
- Fail işsiz mi?
- Fail ev dışında şiddet uygulamış mı?

Olaya karışan kişiler bölümünde, yaşlı ebeveynler veya mağdur veya fail ile birlikte yaşayan veya mağdura destek sağlayan diğer aile üyeleri de dahil olmak üzere, şiddetin doğrudan veya dolaylı mağdurları olabilecek diğer aile üyelerine de atıfta bulunulmalıdır.

Kayıt formu her cevap için üç seçenek sunmaktadır: Evet / Hayır / Bilmiyorum. “Bilmiyorum” ifadesi, mağdurun cevabını/bakış açısını yansıtır. Örneğin, bu üç seçeneğin bulunduğu İspanya formuyla karşılaştırılabilir: Evet / Hayır / Bilinmiyor. Başka bir deyişle, İspanya’da kullanılan formda memurun yalnızca mağdur tarafından verilen cevaplara değil, kendisine sunulan tüm bilgi kaynaklarına dayanarak formu doldurması gerektiği görülmektedir. Bu nedenle, sadece mağdurun tepkisine (travma halinde olabilir ve muhtemelen duygusal olarak huzursuz bir durumda olabilir) değil, aynı zamanda kolluk kuvvetlerinin çabalarına da güvenerek daha mağdur merkezli bir yaklaşım benimser.

Hem soruların sırası hem de içeriği açısından soru listesinin gözden geçirilmesi önerilmektedir.

1, 7. ve 8. sorular, her şiddet türü (fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik) ve risk artışı için her faktörle ilgili ayrı sorulara ayrılmalıdır.

Risk değerlendirme ve koruma emirleri için bir veri tabanının mevcut olmasından hareketle, polis memurları bu veri tabanından devam eden veya daha önce alınmış herhangi bir koruma emri olup olmadığını veya bir risk değerlendirmesi yapıp yapılmadığını görebilmelidir. İlgili soruların²⁵ mağdura yöneltilmesi gerekmez. Böylece mağdura sorulacak soru sayısını azaltmak mümkün olacaktır.

Riski belirleme metodolojisinin soruların sırasına bağlı olduğu göz önüne alındığında, yüksek şiddet riskini belirten sorular listede ilk sırada yer almalıdır. Avrupa Konseyi, ilk müdahale görevlilerinin aşağıdaki risk faktörlerine özellikle odaklanmasını önermektedir:

- Şiddet
- Tehditler
- Gerginlik
- Koruma emirlerinin ihlal edilmesi;
- Alkol ve/veya madde kullanımı;
- Psikolojik sorunlar ve,
- Silahlara erişim.²⁶

²⁵ İlgili kişilere ilişkin olan ve ilk kısımda bulunan “6284 sayılı kanun kapsamında alınmış olan bir tedbir var mıdır?” sorusu ve risk değerlendirme sorularından 2-6. sorular. Koruma emrinin ihlal edilmesine ilişkin olan 13. sorunun polise tebliğ edilen bir emrin ihlal edilmiş olduğu kabul edilerek sorulması gerekir

²⁶ Bkz., Avrupa Konseyi, Kadınlara Yönelik Ev İçi şiddetin önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Edilmesi: kolluk kuvvetleri ve adalet görevlilerinin eğitimi için bir öğrenme kaynağı, 2016, s. 40.

Bu sebeple soru listesi yeniden düzenlenebilir. Örneğin, 11, 13, 19. sorular daha yüksek risk göstergesidir ve listenin en üstüne taşınmalıdır. Koruma emirleri, boşanma veya çocuk velayeti ile ilgili herhangi bir adli işlem olup olmadığı konusunda sorular eklenebilir.

19. soru ayrılık veya boşanma ile ilgilidir; boşanmaya ilişkin yaklaşan adli işlemlerle ilgili bir alt soru eklenebilir; velayet duruşmaları da dahil edilmelidir.

Soru 21 daha spesifik olacak şekilde gözden geçirilebilir. Örneğin, failin, özellikle şiddet kullanımına ilişkin yasa ile daha önce çatışmaları oldu mu?

Mağdur tarafından intihara teşebbüs veya intihar tehdidiyle ilgili olan 15. sorunun uygunluğu net değildir. Evlilikte mağdurun yaşı önemli bir gösterge olsa da (erken evlilik genellikle artan ev içi şiddet ile ilişkilidir), mağdurun evliliğine ilişkin diğer bilgilerin uygunluğu tartışmalıdır.

Son olarak, Çalıştay'da polis memurlarının, formda belirtilen risk seviyesini yükseltmeye yetkileri olduğu ancak risk seviyesini düşürmeye yetkili olmadıkları belirtilmiştir. Risk seviyesini yükseltmeye yönelik bu isteğe bağlı karar, gözden geçirilmiş risk değerlendirme formunda da belirtilmelidir ve bir protokolda açıklığa kavuşturulabilir.

İspanyol makamları tarafından geliştirilen yardımcı bir model EK C'de bulunabilir.

Rapor tavsiyeleri

- Kayıt formunda yukarıda maddeler halinde verilen değişiklikler yapılmalıdır.
- Kayıt formu, sadece çocukları değil, diğer aile üyelerini de kapsamalıdır.
- Mağdurun soruya verdiği cevaptan ziyade bilgiyi elde etmenin memurun görevi olduğunu vurgulamak için formun, soruların "bilmiyorum" yerine "Evet / Hayır / Bilinmiyor" şeklinde seçeneekli cevapları olacak şekilde değiştirilmesi gerekmektedir.
- Polis, mağduru sorgulamak zorunda kalmadan daha önce alınmış süresi bitmiş ve devam eden koruyucu ve önleyici tedbirlerin durumu hakkında bilgi edinmelidir.
  - Koruyucu ve önleyici tedbirlerin ihlali ile ilgili soru mağdura yöneltilmelidir.
- Yaklaşan adli kovuşturmayla ilgili sorular dahil edilmelidir.
- Form, görevlinin takdir yetkisi ile risk seviyesinde bir artış yapıp yapmadığını belirtecek şekilde değiştirilmelidir.

3.2.3.1 Ek formlar

Danimarka ve Birleşik Krallık gibi diğer ülkeler tarafından, namus temelli suçlar, kadın sünneti gibi zararlı uygulamalar ve ısrarlı takip gibi kadınlara yönelik diğer şiddet kategorileri için ek, daha özel risk değerlendirme formları geliştirilmiştir. Riskin etkin bir şekilde değerlendirilmesini sağlamak için benzer özel formların geliştirilmesi önerilmektedir.

Rapor tavsiyeleri

- İsrarlı takip, kadın sünneti ve namus temelli suçlar gibi kadınlara yönelik özel şiddet biçimleri için ek, uyarlanmış risk değerlendirme formları geliştirilebilir.

3.2.4 Protokol ihtiyacı

Kayıt formunun eski halinde, risk değerlendirmesi ve yönetim prosedürlerinin birçok yönünü belirsiz bırakan sadece kısa bir talimat dizisi bulunmaktadır. Formun güncel halinin uygulanmasına rehberlik etmek üzere daha kapsamlı bir protokol hazırlanması önerilmektedir. Mağdurla görüşme, çocuk mağdurların özel hak ve ihtiyaçlarını ele alma, veri paylaşımı, veri koruma ve kanıt toplama gibi bir risk değerlendirmesinin tüm yönlerine daha fazla açıklık getirmek için bir protokol (mevcut veri paylaşım protokolünün ötesinde) gerekli olacaktır.²⁷ Risk değerlendirme ve risk yönetiminin ülke çapında standart olarak ve tutarlı bir biçimde uygulanması, iç kılavuzlar ve protokoller aracılığıyla sağlanabilir.

Yukarıda adı geçen İspanya Protokolü, mağdurların korunmasını sağlamak için risklerin etkili bir şekilde değerlendirilmesi ve önlemlerin uygulanmasında polise, savcılığa ve yargıya rehberlik etmek için geliştirilen birkaç protokolden biridir. Türkiye’de bir risk yönetim sisteminin geliştirilmesini destekleyebilecek yönlerin çoğaltılması için bir model olarak ekte sunulmaktadır.

Rapor tavsiyeleri

- Ceza adalet sisteminde yer alan aktörler için risk değerlendirmesi yapma ve risk yönetimine katılma konusunda rehberlik edecek bir veya daha fazla protokol geliştirilmelidir.

3.2.5 Operasyonel tedbirlerin kapsamının genişletilmesi

Ceza adalet sistemlerinde etkin bir şekilde yönetilmesini sağlayan mevcut yasal çerçevenin en önemli sınırlamalarından biri, formda ve ilgili mevzuatta öngörülen sınırlı operasyonel tedbirlerdir. Mevcut tedbirlerin kapsamı, mağdurların güvenliğini önceliklendirmeye yönelik bütüncül bir yaklaşımı teşvik etmeli ve faileri şiddet kullanımından sorumlu tutmalıdır. Şu anda, faili hedef alan önleyici tedbirler sadece ihtiyati tedbirlerle sınırlıdır ve özellikle yüksek riskli durumlarda alınması gereken olası önlemlere bir sınırlama getirmektedir. Buna karşın, mağdurlar için koruyucu tedbirler, yalnızca yüksek riskli durumlarda kullanılması gereken son derece karışıklık yaratan tekniklerle sınırlıdır.

Buna ek olarak, kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet olaylarında operasyonel önlemlerin kapsamının genişletilmesi düşünülürken, mağdur merkezli bir yaklaşımın benimsenmesinin kritik bir unsuru **olarak mağdurların hayatlarını kısıtlayan önlemlerden ziyade failin caydırılmasına yönelik operasyonel önlemleri hedeflemek önemlidir.**²⁸ Bir risk yönetimi stratejisinin etkili olması için, **failin hesap verebilirliğine dair bir taahhüt olmalıdır.** Avrupa Konseyi tarafından da tanımlandığı gibi, acil durum uzaklaştırma tedbirleri kavramı bir “paradigma değişikliği” gerektirir:”

Mağdurlardan şiddete karşı güvenli bir yer aramalarını istemekten ziyade bu yükü faille kaydırarak, faille mağdur veya risk altındaki kişinin ikametgâhını terk etmesi ve onunla iletişim kurmamasını emreder.²⁹

Mağdurların hayatlarını kısıtlayan önlemler, şiddetten kaçma ve hayatlarını yeniden kurma yeteneklerini engeller. AİHM ve CEDAW Komitesi, yaşam hakkı bağlamında (AİHS’nin 2.maddesi) “ev içi şiddet vakalarında, failerin haklarının mağdurların insan haklarının, özellikle de fiziksel ve zihinsel bütünlüğün üstünde

²⁷ Bkz., GREVİO, paragraf 287’de rehberlerin oluşturulması önerilmektedir.

²⁸ Bir hâkim tarafından tasarlanabilecek ek koruyucu tedbirler de mağdurun hayatı için son derece karışıklık yaratmaktadır. Bunlar, işyeri değişikliği, tanık koruma programına giriş ve kimlik değişikliği gibi seçenekleri içerir. Bunlar bazı durumlarda gerekli olabilir.

²⁹ Avrupa Konseyi, ev içi şiddet durumlarında acil müdahale emirleri: İstanbul Sözleşmesinin 52. maddesi, 2017, s. 43.

olamayacağı³⁰ konusunda da açıktır. Buradan hareketle, **operasyonel tedbirlerin kapsamı, mağdurla çalışırken daha az müdahaleci bir yaklaşım benimsetecek ve şiddet uygulayan faileri caydırmaya yönelik ek yasal araçlar sağlayacak şekilde genişletilmelidir.**

Bu tür önlemlerin bir diğer amacı, şiddet tırmandıktan sonra devreye girmek değil, **şiddetin tırmanmasını önlemektir.** Bununla birlikte, şu anda vakaların çoğunluğunda bulunan orta ve düşük riskleri ele almaya yönelik araçlar konusunda önemli eksiklikler mevcuttur.³¹

Risk seviyelerine göre polisin operasyonel önlemlerine ilişkin İspanya protokolü EK D’de bulunmaktadır.

Rapor tavsiyeleri

- Yasal değişiklik, protokoller ve kayıt formunun değiştirilmesi yoluyla şiddet uygulayan faileri caydırmak ve mağdurları korumak için kolluk kuvvetlerine sunulan operasyonel önlemlerin kapsamı genişletilmelidir.
- Düşük ve orta riskli vakaları ele almayı amaçlayan tedbirlerin kapsamı artırılmalıdır.
  - Protokollerde ve eğitimlerde, bu tür tedbirlerin amacının şiddetin tırmanmasını önlemek olduğu açıkça belirtilmelidir.

3.2.5.1 Önleyici tedbirler

Kayıt formunda listelenen önleyici tedbirler polis memuru tarafından gecikmeden uygulanabilir. Ancak, uygulamanın faydaları tedbirlerin kapsamının sınırlı olması nedeniyle bir miktar zayıflamaktadır. Her biri bir tür emir olan dört önleyici tedbir listelenmiştir. Bu uygulamaların memurlar tarafından izlenmesinin kapsamı ile ilgili tartışmalar devam etmektedir.

Mevcut durumu izlemek için aşağıdaki eylemler rehberlerde belirtilmektedir:

- Haftada en az bir kez korunan kişinin ikametgâhının ziyaret edilmesi,
- İkinci derece de dâhil olmak üzere korunan kişinin yakınlarıyla irtibat kurulması,
- Komşuların bilgisine başvurulması,
- İkamet edilen yerin muhtarından bilgi alınması,
- Konut çevresinde araştırma yapılması.³²

Avrupa Konseyi standartlarına göre, önleyici tedbirlerin yakalama, tutuklama ve kovuşturma gibi bir dizi başka önlemin yerine geçmesi amaçlanmamıştır. Hem kayıt formunda hem de yasada değişiklik yapılması gerektiğinden ek önleyici tedbirler üzerinde düşünülmelidir.

³⁰ Opuz /Türkiye, Başvuru No. 33401/02, 2009, paragraf 147; ayrıca bkz, CEDAW, A.T. /Macaristan, Tebliğ No. 2/2003, CE-DAW/C/36/D/2/2003.

³¹ İlgili belgelerin İngilizce çevirisi, “gecikmesinde sakınca bulunan hallerde” geçici önleyici ve koruyucu tedbirlerin alınmasının gerektiğini göstermektedir. Standart, “yakın bir şiddet tehdidini” yansıtmalıdır.

³² Bkz, Kolluk görevlileri için Rehberler, 2017-2018, s. 41.

i) Ateşli silahlara el konulması

Failin bir ateşli silaha sahip olduğu veya ateşli bir silaha erişebileceği orta ila yüksek riskli durumlarda, 6284 Sayılı Kanunun 5(1)(g) maddesi uyarınca bu silah kolluğa teslim edilmelidir. Ayrıca, önleyici tedbirin sona ermesi üzerine ateşli silahlar faillere iade edilmemelidir. Devletler, ateşli silahlara el konulması gereken süre ile ilgili olarak farklı mevzuatlara sahiptir.

ii) Yakalama, tutuklu yargılama ve ziyaret haklarının kısıtlanması

Mağdur için yüksek risk içeren olaylarda, yakalama ve önleyici gözaltı, mağdurları yakın şiddet tehditlerinden korumak için kullanılan ortak önlemleri de oluşturmaktadır. Bir örnek vermek gerekirse, ABD’deki Oregon Eyalet Anayasasında, belirli koşullar altında bir failin yakalanmasını zorunlu kılan aşağıdaki yasal standartlar belirtilmiştir:

Bir polis memuru, ev içi şiddet suçu vakalarında aşağıdaki hallerde yakalama yapmalıdır:

1. Memur olay yerinde ise
2. Memurun saldırının meydana geldiğine inanmak için geçerli bir nedeni var ise [veya uzaklaştırma emrinin ihlal edilmiş olması halinde]; veya,
3. Memurun, kişilerden birinin diğerine yakın ciddi fiziksel yaralanma korkusu hissettirdiğine inanmak için geçerli bir nedeni var ise.³³

Mağdura yakın bir şiddet tehdidi içeren vakalarda, İspanyol polisi de failiyakalamak ve adli kısıtlama emri verilene kadar (72 saat içinde) gözaltında tutmakla yükümlüdür. Mevcut durumda, failin tutuklanması için aile mahkemesinin bu yöndeki kararı gerekmektedir.³⁴

6284 sayılı Kanun³⁵ ve kayıt formu, belirli koşullar altında failerin derhal yakalanmasını sağlamak için değiştirilmiştir.³⁶ Tutuklu yargılama vebakmakla yükümlü olunan çocukların ziyaretlerinin kısıtlanması³⁷ veya askıya alınması da değerlendirilmelidir.³⁸

Rapor tavsiyeleri

- Önleyici tedbirlerin kapsamını genişletmek için yasal değişiklik gerekli olacaktır. Bunlar şunları içermelidir:
  - Yüksek riskli durumlarda açıkça tanımlanmış standartlara göre yakalama ve tutuklama
- Aşağıdakiler de dahil olmak üzere önleyici ve koruyucu tedbirlerin uygulanmasını izlemede kolluk kuvvetlerinin proaktif katılımı:
  - Polisin faille iletişime geçerek olayı takip ettiklerinin belirtilmesi
  - Failin nerede olduğunun kontrol edilmesi

³³ ORS133.055, 1977’de yürürlüğe girmiştir.

³⁴ Bkz., Kolluk kuvvetleri için yönergeler, 2017-2018, p. 43.

³⁵ İhtar yapılması failin ek şiddet uygulamasını önlemek için yeterli olmayabileceğinden, 6284 Sayılı Kanunun 8(5) maddesinde değişiklik yapılması

³⁶ İspanyol Ceza Kanunu, bir ihtiyati tedbir olarak, koruma emrinin ihlalinde derhal yakalama öngörür. Bkz. Ceza Kanunu 153.3, 173.2(2), 171.4, 171.5, 172.2 ve 468. maddeler. En kısa sürede özel yetkili mahkemeye çıkarılarak şu hususlar değerlendirilecektir: ihlalin gerçekleştiği olay, sebepler, olayın ciddiyeti ve koşullar.

³⁷ 6284 sayılı kanunun 5(1)(ç). Maddesinde değerlendirildiği gibi.

³⁸ Bkz., Avrupa Konseyi, kadınlara yönelik ev içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadele edilmesi: kolluk kuvvetleri ve adalet görevlilerinin eğitimi için bir öğrenme kaynağı, 2016, s. 75.

3.2.5.2 Koruyucu tedbirler

6284 Sayılı Kanun ve kayıt formu, kolluk kuvvetleri tarafından gecikmeden sadece iki tedbir alınmasını öngörmektedir. Bunlar, genellikle yüksek riskli durumlarda kullanılan tedbirler olan “korunan kişiye uygun barınma yeri sağlanması” veya 24 saat süresince elektronik cihazlar aracılığıyla “geçici koruma altına alınmasını” içermektedir. Mağdurun bir sığınma evine taşınması, mağdurların ve çocuklarının yaşamlarında önemli aksamalara neden olur. Örneğin, bir sığınma evine taşınmak, işi ve okulu etkileyerek olumsuz sonuçlara neden olabilir. CEDAW 35 No’lu Tavsiye Kararı’nda işaret edildiği gibi: “koruma önlemleri, kadın mağdurlar/şiddetten kurtulanlar için aşırı mali, bürokratik veya kişisel bir külfet oluşturmamalıdır.”³⁹

Burada belirtilmesi gereken bir husus da, orta ve düşük riskli vakalar için koruyucu tedbirler tasarlanmadığıdır.⁴⁰ **Tüm risk seviyeleri için polis tarafından kullanılacak bir dizi operasyonel tedbir eklenmelidir.**

İspanyol hukuku, risk seviyesine bağlı olarak belirli operasyonel tedbirlerin alınmasını gerektirmektedir. Gerekli operasyonel tedbirlere şu şekilde örnek verilebilir:

Seviye 1 (düşük risk):

- Mağdura en yakın emniyet birimlerinin sürekli (24 saat) iletişim telefon numaralarının mağdura verilmesi;
- Mağdurun belli aralıklarla telefonla aranması;
- Mağdurun polis tarafından korunduğunun saldırganı bildirilmesi;
- Mağdurun korunması için polis desteğine sahip olduğu konusunda saldırganın bilgilendirilmesi;
- Mağdura kendini koruma ve olaylardan kaçınma yolları ile ilgili öneriler sunulması;
- Uzaktan destek hizmetine ilişkin doğru bilgi verilmesi.

Seviye 2 (orta risk): Seviye 1 için zorunlu önlemlerin uygulanmasına ek olarak:

- Ev, işyeri ve okul giriş ve çıkışlarının rasgele izlenmesi;
- Adli ve idari işlemlerde veya destek hizmetlerinde, gerekli olduğu sürece mağdurlara refakat edilmesi;
- Mağdurun kendini koruma önlemleri hakkında eğitilmesi;
- Mağdura bir mobil iletişim (uzaktan destek hizmeti) hizmeti sağlanması.

Seviye 3 (yüksek risk)

- Ev, işyeri ve okul giriş ve çıkışlarının sık aralıklarla izlenmesi;
- Mağdurun, özellikle fail tutuklanmadıysa, bir sığınma evine yerleştirilmesi veya aile üyeleriyle birlikte kalması konusunda ısrar edilmesi;
- Failin elektronik olarak izlenmesi

³⁹ CEDAW Genel Tavsiye Kararı 35, CEDAW/C/GC/35, paragraf 40(b).

⁴⁰ Riskin alt ucunda “koruma tedbirlerinin bireyselleştirilmiş uygulama eksikliği” bulan GREVIO İlk Değerlendirme Raporu, paragraf 289.

Seviye 4 (çok yüksek risk): Seviye 1 ve 2 için uygulanan zorunlu önlemlerin uygulanmasına ek olarak:

- Failin koşulları artık yakın bir tehdit olarak görülmeyinceye kadar, acil tehdit seviyeleri sırasında mağdurun sürekli gözetilmesi;
- En azından olayı takip eden ilk günlerde ve özellikle de suçlu yakalanmadıysa, mağdurun bir destek merkezine veya bir akrabasının evine taşınmaya (henüz bunu yapmadıysa) teşvik edilmesi;
- Yakın şiddet tehdidi geçene kadar saldırganın hareketlerinin yoğun şekilde izlenmesi;
- Çocukların okul giriş / çıkışlarının izlenmesi;
- Tüm mağdurlar için bireyselleştirilmiş bir güvenlik planı tasarlanması.⁴¹

Yukarıda listelenen önlemler zorunlu olsa da, olayın koşullarına bağlı olarak kolluk kuvvetlerinin göz önünde bulundurması için isteğe bağlı bazı ek önlemler listelenmiştir. Bunlar, ortak ikametgâhtan taşınmaya karar verirse eşyalarını almak için mağdura eşlik etmeyi ve ek koruma önlemlerini belirlemek için mağdurla birlikte çalışan sosyal hizmet uzmanı veya belediye görevlisi ile görüşme yapılmasını içerir.

Ek operasyonel koruma önlemlerinin dâhil edilmesi, önerilen protokolda ayrıntılı olarak açıklanacaktır ve diğerlerinin yanı sıra, Madde 10(3) dâhil olmak üzere 6284 Sayılı Kanun’da değişiklik yapılmasını gerektirecektir.

Rapor tavsiyeleri

- Orta ve düşük riskli olaylarda alınacak koruyucu tedbirlerin kapsamı, yasal değişiklik ve/veya resmi protokollerin oluşturulması yoluyla genişletilmelidir. Bunlar, İspanyol makamları tarafından yapılan ve yukarıda listelenen eylemlerin çoğunu içerebilir:
  - 7 gün 24 saat kullanılan bir irtibat numarası sağlanması
  - Mağdurla belli aralıklarla irtibat kurulması
  - Mağdurların iş yerinin, okul girişlerinin vb. izlenmesi

⁴¹ Adli Bilimler ve Güvenlik Enstitüsü, İçişleri Bakanlığı, VioGén: yakın eş şiddeti vakalarında polis risk değerlendirmesi, 2018, s. 60. (Instituto de Ciencias Forenses y de la Seguridad, Ministerio del Interior, VioGén: La valoración policial del riesgo de violencia contra la mujer pareja en España).

3.2.6 Güvenlik planlaması

Risk yönetimi, yalnızca faili caydırmak ve mağduru korumak için polisin operasyonel önlemlerinin uygulanmasını değil, aynı zamanda mağdurlara kendilerini korumak için yardım ve rehberlik sağlamayı da gerektirir. Bu nedenle, güvenlik planlaması risk yönetiminin temel bir unsurudur. Süreç, mağdurların karşılaştıkları risklerin farkında olmalarına ve kendilerinin ve çocuklarının güvenliğini artırmalarına yardımcı olur. EİGE tarafından açıklandığı üzere: “güvenlik planı, mağdur ile birlikte tasarlanmış olan bir dizi önlemden oluşur ve istismarcı bir ilişki döngüsü içinde farklı zamanlarda mağdurun özel ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlar.”⁴²

Hem kolluk kuvvetleri hem de ŞÖNİM/ASPİM personeli, mağdurun bireyselleştirilmiş bir güvenlik planı geliştirmesine yardımcı olmalıdır. Gerçekten de, güvenlik planlaması kurumlar arası koordinasyonun bir başka unsurunu oluşturmaktadır.

Etkili güvenlik planları aşağıdaki gibi olmalıdır:

- **Kişiselleştirilmiş olmalıdır.** Her durum farklı olduğu için herkese uyan bir güvenlik planı yoktur. Her güvenlik planı, mağdura özel ayrıntıları, riskin türünü ve seviyesini yansıtmalıdır.
- **Mağdurun çevresi tarafından desteklenmelidir.** Mağdurla, kendisini tehlikede hissettiğinde rahatlıkla iletişim kurabileceği aile üyelerini, arkadaşlarını ve kamu kaynaklarını belirleyebileceği bir plan üzerinde çalışılmalıdır.
- **Gerçekçi olmalıdır.** Sürdürülmesi zor olan bir güvenlik planı işe yaramayacaktır. Plan, durumun gerçekliğini ele almalıdır. Bazı vakalarda, bazı kadınların istismarcıyla aynı evde yaşamaya devam edeceği, bazılarının bir tutuklama veya kovuşturma sonrasında istismarcı ile yeniden bir araya gelebileceği ve bazılarının ise şiddet tehdidine veya varlığına rağmen çocukları birlikte yetiştirmeye devam edeceği gerçeği güvenlik planında dikkate alınmalıdır.
- **Bütüncül olmalıdır.** Güvenlik planı, ev, okul, iş, yol, çevrimiçi ortam ve sosyal ortamlar dâhil olmak üzere mağdurun hayatının her yönünü kapsamalıdır.⁴³

(Güvenlik planlama tekniklerinin bir listesi EK E’de bulunabilir.) Güvenlik planlaması ile ilgili polis ve ŞÖNİM/ ASPİM’in yükümlülükleri ve rehberlikleri önerilen protokole dahil edilmelidir.

Rapor tavsiyeleri

- Polis ve ŞÖNİM, düşük, orta ve yüksek riskli olaylarla karşı karşıya kalan mağdurlarla birlikte bireyselleştirilmiş güvenlik planlamasına dahil olmak için yetkilendirilmelidir.
- Önerilen protokollerde güvenlik planlaması şart koşulmalıdır.

3.3 Riskin yeniden değerlendirilmesi

Ev içi şiddetin doğası ve döngüleri göz önüne alındığında, mağdur için şiddet riski dinamiktir ve zaman içinde değişmektedir. Sonuç olarak, risk değerlendirmeleri periyodik olarak güncellenmelidir.⁴⁴ Riskteki artışlar, etkili korumayı sağlamak için kolluk kuvvetleri tarafından daha fazla izleme ve müdahale gerekti-

⁴² EİGE, polis için kadınlara yönelik yakın eş şiddetinin risk değerlendirmesi ve risk yönetimi rehberi, s. 16.

⁴³ UNODC, Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddete etkili kovuşturma müdahaleleri El Kitabı, 2014, s. 57.

⁴⁴ Bkz, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), B/ *Moldova Cumhuriyeti*, Başvuru No. 61382/09, 2013, paragraf 56, artan risklerin makamlar tarafından dikkate alınmamasının temelinde 3. maddenin ihlal edildiğine ilişkin karar (işkence ve kötü muamelenin yasaklanması).

recedir. Riskteki azalmanın belirlenmesi, kısıtlı kaynakların daha yüksek riskle karşı karşıya kalan kişilere tahsis edilmesini sağlar.

Kayıt formunun mevcut versiyonunda kabul edildiği gibi, ayrılık veya boşanma, yaklaşan bir duruşma veya çocuk ziyareti gibi olaylar genellikle şiddetin tırmanmasına neden olur. Kolluk kuvvetleri veya diğer hizmet sağlayıcılar, mağdurun güvenliğini etkileyebilecek koşullardaki bir değişikliğin farkına vardığında yeni bir risk değerlendirmesi yapılmalıdır.

3.3.1 İkinci bir risk değerlendirme formu ihtiyacı

İspanya yeniden risk değerlendirme sistemi, Çalıştay’da dünyaca ünlü bir model olarak sunulmuştur. Sistem, yeniden değerlendirme için iki seçenek belirlemiştir: ilk form, müteakip bir şiddet olayının meydana geldiği veya bir koruma kararının ihlal edildiği durumlarda kullanılır; ikinci form, müteakip bir şiddet olayının olmadığı ancak periyodik bir değerlendirmenin gerekli olduğu durumlarda kullanılır.

Mantiken, bu formlardaki sorular, ilk risk değerlendirmesinde kullanılanlardan farklıdır. Örneğin, özellikle şiddetin yeniden görülme sıklığı (hangi şiddet biçimlerinin dahil olduğu, bir silah kullanılıp kullanılmadığı vb.) failin davranışının son değerlendirmeden bu yana değişip değişmediği, kaçıp kaçmadığı vb.), mağdurun işbirliği seviyesi (mağdurun faile dönüp dönmediği veya ifadelerini/şikâyetlerini geri alıp almadığı), yeni veya güçlenen kırılganlık faktörleri (örneğin, hastalık, hamilelik, bağımlılık, vb.) gibi durumlar sorgulanır. Soruların tam listesi EK B’de bulunabilir. Türkiye’deki makamlar, iki ek formun bulunduğu İspanya modelini tercih etmeyebilir, ancak yeniden değerlendirme üzerine farklı bilgi edinme ihtiyacı göz önüne alındığında, **Türkiye’deki yetkililere durumdaki gelişmeyi anlamak için ikinci bir form geliştirmeleri önerilmektedir.**⁴⁵

Rapor tavsiyeleri

- Takip değerlendirmeleri için ikinci bir yeniden risk değerlendirme formu tasarlanmalıdır.
- Mevzuat ve gelecekteki protokollerde bu tür değerlendirmelerin gerekliliği dikkate alınmalı ve bu değerlendirmeler şart koşulmalıdır.

3.3.2 Periyodik yeniden değerlendirme

Risk değerlendirmesi ile güvenlik ve koruma tedbirlerinin belirlenmesi sürekli olarak yapılmalıdır: mağdur-la ilk görüşmeden başlayarak (yani kayıt sırasında), koruma tedbirlerinin uygulanması sırasında failin olası bir mahkûmiyetine kadar ve failin hapisneden serbest bırakılmasını takiben.⁴⁶ **Yeniden değerlendirme sıklığı risk düzeyine bağlıdır.** Değerlendirme aralığı, mağdurun güvenlik ihtiyaçlarına göre belirlenmelidir, yani daha yüksek riskli durumlarda, daha sık değerlendirilme yapılmalı; daha düşük riskli durumlar için ise daha az sıklıkta yapılmalıdır.

⁴⁵ İspanyol sisteminde, yeni bir şiddet olayı meydana gelmemesi ve düşük risk nedeniyle “inaktif” hale gelen bir dosyada aynı fail tarafından daha sonra şiddet suçu işlenirse, yeniden değerlendirme formu yerine yeni bir form doldurulmalıdır. Bakınız, Adli Bilimler ve Güvenlik Enstitüsü, İçişleri Bakanlığı, VioGén: yakın eş şiddeti vakalarında polis risk değerlendirmesi, 2018, s. 64.

⁴⁶ AIHM, Branko Tomašić ve Diğerleri/Hırvatistan, Başvuru No. 46598/06, 2009, Özet kararı, 2. maddenin ihlaline ilişkin karar. Failin hapisten çıktıktan hemen sonra karısını ve bir yaşındaki oğlunu ölümle tehdit ettiğine ilişkin olarak risk oluşturup oluşturmadığının değerlendirilmemiş olması ve daha sonra karısını oğlunu ve sonra da kendini öldürmüş olmasına ilişkin dava. : <https://hudoc.echr.coe.int/eng-press#%22itemid%22:%22003-2602993-2833362%22>}.}

Çok yüksek, yüksek, orta ve düşük olmak üzere dört risk kategorisi belirleyen İspanya'da, polisin aşağıdaki aralıklarla riski yeniden değerlendirmesi gerekmektedir:

- Çok yüksek = 72 saat;
- Yüksek = 7 gün;
- Ortalama = 30 gün;
- Düşük = 60 gün.⁴⁷

Mevcut durumda, ŞÖNİM, takip görüşmeleri yapmakta ve bu görüşmelerin sıklığı uzman personelin takdirine bağlı olmaktadır. Çalıştay sırasında polis, ihtiyati tedbirlerin uygulanmasının izlenmesine dikkat çekmiş, ancak sistematik bir yaklaşım tanımlanmamıştır.

Rapor tavsiyeleri

- Polis ve ŞÖNİM, risk düzeyine ve risk değişikliklerini tetikleyebilecek belirli olayların ortaya çıkmasına bağlı olarak mağdurların karşılaştığı riski yeniden değerlendirmelidir.
- Yeniden değerlendirmelerin sıklığı ve yeniden değerlendirme sürecinin diğer yönleri bir protokole ayrıntılı olarak açıklanmalıdır.

⁴⁷ Adli Bilimler ve Güvenlik Enstitüsü, İçişleri Bakanlığı, VioGén: yakın eş şiddeti vakalarında polis risk değerlendirmesi, 2018, s. 63.

4 Çok sektörlü koordinasyon

Çok sektörlü koordinasyon ve iletişim, risk yönetimi ihtiyacının yanı sıra Çalıştay’ın ikinci ana teması olarak ortaya konmuştur. Tartışmalar, hem mevcut kurumlar arası işbirliğini güçlendirmeye hem de koordinasyon çerçevelerini genişletmeye odaklanmıştır. Katılımcılar, bilgi paylaşım yöntemlerinde gri alanların bulunduğunu, paylaşılacak bilgilerin kapsamını ve sıklığını ve görevlerin net bir şekilde tanımlanmadığını gözlemlemişlerdir. Bu mevcut zorluklar, en çok mevcut risk değerlendirme sisteminin ana aktörleri olan kolluk kuvvetleri ile ŞÖNİM arasında ve kolluk kuvvetleri ile Adalet Bakanlığı (adli makamlar) arasında belirginleşmektedir.

Şu anda risk değerlendirmeleri sadece bir kez yapıldığından, iletişimin ve koordinasyon sistemlerinin güçlendirilmesinde, şiddetin dinamik doğası nedeniyle yeniden değerlendirme ihtiyacı dikkate alınmalıdır. Bu nedenle, sadece riskler değiştikçe bilgileri güncellemek değil, aynı zamanda kurumlar arası bilgi alışverişinin sürekli olmasını sağlamak da gerekli hale gelir. Pilot uygulama olarak Ankara’da çok kurumlu konferanslar yapılırsa da, genel bir mesele olarak, kayıt formunun iletilmesinin ötesinde, risk değerlendirmesi ve yönetimi konusunda kurumlar arasında daha fazla iletişim gereklidir.

4.1 Amaçlar

Risk değerlendirmesi ve yönetimiyle ilgili olduğundan çok sektörlü koordinasyonun birkaç hedefinden burada bahsedilmelidir. Kurumlar arası işbirliği, şiddetin neden olduğu risklere çözüm bulmak için tek bir kurumun üzerine yük binmesini azaltır. Ayrıca, etkin cevaplar sağlamak için kurumlar arası daha net iletişimi teşvik ederek, risk seviyesiyle ilgili ortak bir dilin kullanımını desteklemektedir.

Ayrıca, birçok durumda ev içi şiddet; çocuk istismarı, alkolizm veya uyuşturucu bağımlılığı, istihdam veya konut istikrarsızlığı ve diğer hastalıklar da dahil olmak üzere, evde meydana gelen çok boyutlu sorunlardan ayırmanın zor olduğu belirtilmelidir. Bu sorunlardan herhangi birinden ayrıştırılmış bir yaklaşım muhtemelen çok az sonuç doğuracaktır. Sonuç olarak, diğerlerinin yanı sıra, polis ve sosyal hizmetler, çocuk koruma yetkilileri ve sivil toplum örgütleri arasında açık işbirliği kanallarının kurulması, çoklu stres faktörlerinin aile üzerindeki etkilerini ve bunların şiddete olan bağlantılarını hafifletmeye hizmet edebilir. Ayrıca, iş yüklerini dengelemeye hizmet ederek tüm kurumlar üzerindeki baskıyı azaltmaya da hizmet edecektir.

Risk değerlendirme sürecine birden fazla kurum katılmalıdır. Risk değerlendirmeleri, bir dizi başka aktör (sığınma evleri, savcılar, mahkemeler, çocuk koruma yetkilileri, STK’lar, okullar vb.) tarafından da yapılabilir. Diğer kurumlar risk değerlendirme formlarını doldurduklarında, bunlar ceza adalet sistemine açılan kapı olarak polisle paylaşılmalıdır.

Son olarak, en güçlü risk değerlendirme ve yönetim sistemlerine sahip mercilere bakıldığında bunların öne çıkan özelliğinin, kadın STK’ları ve kolluk kuvvetleri arasında güçlü bir işbirliği olduğunun altı çizilmektedir. STK’lar halihazırda risk değerlendirme ve yönetim sürecine dâhil değildir, ancak uzmanlığın paylaşılmasında ve mağdurlar için güvenlik planlaması da dâhil olmak üzere hizmet ve tavsiyelerin sağlanmasında önemli bir rol oynayabilir.

Rapor tavsiyeleri

- Kovuşturma, yargı ve çocuk koruma makamları ve STK'lar gibi risk değerlendirme sürecine dâhil olan kurumların kapsamının genişletilmesi değerlendirilmelidir.
- Aşağıda sayılanların bir protokolda açıklanması gerekmektedir:
  - Risk değerlendirme uygulamaları yapan her kurumun rolü
  - Paylaşılması gereken bilgi (mükerrer çalışmaları önlemek için)
- Bilgi alışverişinin sürekli olması sağlanmalıdır.

4.2 İş akışları

2014-2016 yılları arasında AB tarafından finanse edilerek Türkiye'de uygulanan "Ev içi şiddete karşı kadın Sığınma evlerine Teknik Yardım" projesi⁴⁸ kapsamında, kurumlar arası işbirliğinin etkinliğini artırmak amacıyla kilit kurumlar için iş akışları oluşturulmuştur. Bu iş akışlarında risk değerlendirmeleri yeterince ayrıntılı değildir. Ayrıca, o zamandan beri Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanlığı gibi yeni mekanizmalar oluşturulmuştur. Sonuç olarak, iş akışları bu yeni mekanizmaları ve risk değerlendirmelerinin performansını daha ayrıntılı olarak içerecek şekilde güncellenmelidir.

Rapor tavsiyeleri

- Yeni risk değerlendirme ve risk yönetim süreçlerini ve yeni kurulan müdürlükleri içerecek şekilde iş akışları güncellenmelidir.

4.3 Ceza adalet sistemi koordinasyonu

Yukarıda açıklandığı gibi, risk değerlendirmeleriyle ilgili etkili bir iletişim ve koordinasyon sisteminin ceza adaletizinciri boyunca işlemesi gerekir. Örneğin, savcılık, failin aleyhinde dava açılmasından hemen önce veya sonra ve/veya duruşmadan önce riski yeniden değerlendirmek için polisi arayabilir. Adli aktörlerin, mağdurun video konferansla ifade vermesi, duruşma salonu ve adliye binalarına bir polis koruması ve/veya eşlik etmesi gibi mahkeme içi koruma önlemlerinin belirlenmesinde risk değerlendirmesi yapmaları gerekir. Ceza adalet kurumlarındaki tüm aktörler, en güncel risk değerlendirmelerine, herhangi bir koruma emrine ve varsa ihlallerine elektronik olarak (örneğin UYAP aracılığıyla) erişebilmelidir.

Türkiye'de risk değerlendirmesi ve yönetiminde yer alan kilit kurumlar olarak polis ve ŞÖNİM arasındaki rollerin ve sorumlulukların kapsamının açıklığa kavuşturulması özellikle önemlidir. Her ikisi de risk değerlendirmelerine katılmakta ve koruyucu tedbirlerin uygulanmasını izlemekte olsalar da, rolleri ve iletişimleri arasındaki sınırlama belirsizdir ve bu da boşluklara ve gereksiz çakışmalara neden olmaktadır.

Halihazırda, kolluğun risk değerlendirme formları ve kolluğun aldığı tedbir kararları ŞÖNİM'e iletilmektedir. Mahkemelerin verdiği tedbir kararları ŞÖNİM tarafından UYAP sistemi üzerinden görülebilir. ŞÖNİM, orta ve yüksek riskli olaylarda mağdurlarla görüşmekte ve tüm tedbir kararlarını izlemektedir. Kolluk kuvvetleri veya ŞÖNİM tarafından yüksek riskli olduğu tespit edilen ancak hakim tarafından tedbir kararı verilmeyen olaylar için ŞÖNİM, mahkemeye ikinci bir tedbir kararı talebinde bulunabilmektedir. Önemli bir husus da, risk değerlendirme raporları ŞÖNİM'lere iletilirken yüksek riskli vakalar işaretlenmemekte ve ŞÖNİM'in yüksek riskli olanları ayırt edebilmesi için dosyaları incelemesi gerekmektedir. Polis ve ŞÖNİM arasındaki

⁴⁸ <https://eduser.com.tr/reference-database/technical-assistance-on-womens-shelters-for-combating-domestic-violence/>

tek bilgi alışverişi, elektronik sistem üzerinden iletilen kayıt formlarıdır. Polis tarafından izlenen olaylarla ilgili güncel bilgiler, belgelendiği ölçüde olsa bile, ŞÖNİM’e bildirilmemektedir.

Rapor tavsiyeleri

- Kolluk kuvvetleri ve ŞÖNİM arasında daha açık bir görev paylaşımı bir protokolde belirtilmelidir. Bu durum, polisin risk tespit etme ve değerlendirmesinde mağdurlarla yakın işbirliği içinde çalışmasını engellememelidir.
- Kolluk kuvvetlerinin rolü ve tüm ceza adaleti zincirinin ihtiyaçları için risk değerlendirmesinin işlevleri, kovuşturma ve hüküm safhaları süresince risk değerlendirme ihtiyaçları da dâhil olmak üzere bir protokolde açıklanmalıdır.

4.4 Çok kurumlu risk değerlendirme konferansı (MARAC)

MARAC, yüksek riskli olayları ele almak için ilgili tüm kurumların katıldığı bir bilgi paylaşımı ve risk yönetimi toplantısıdır. “Öncelikli olarak (failin neden olduğu) riske değil [mağdurun] ihtiyaç ve güvenliğine odaklı olması nedeniyle mağdur merkezlidir”.⁴⁹ MARAC, koruma önlemleri hakkında etkili bilgi paylaşımını kolaylaştırmak, izlemek ve değerlendirmek için ilgili paydaşlar tarafından düzenli toplantıları veya vaka konferanslarını içerir. Tek bir kısa toplantıda MARAC, güncel risk bilgilerini mağdurun ihtiyaçlarının zamanında değerlendirilmesiyle birleştirebilir ve ev içi şiddet olayında yer alan herkes için (mağdur, çocuklar ve fail) uygun hizmetlerin sağlanmasına doğrudan katkı sağlayabilir.

Ciddi zarar görme riski yüksek olduğu düşünülen mağdurlar için, çok kurumlu bir vaka yönetimi toplantısına çağrı yapılması düşünülmelidir. MARAC’ın amacı, ev içi şiddet alanında çalışan farklı kurumlar arasında yakın ve düzenli işbirliği yoluyla mağdurların güvenlik seviyelerini artırmak için belirli eylemleri hızlı bir şekilde uygulamaktır. Diğer hedefler, ilgili kurumlar ve kuruluşlar arasında sorumlulukları paylaşmak, belirli tehlikelerin farkında olmak ve risk değerlendirmelerinin farklı sonuçlarını anlamaktır. Diğer hedefler şunlardır:

- Mağdurların (yetişkinler ve çocuklar) güvenliğini, sağlığını ve refahını artırmak için bilgi paylaşmak;
- Failin belirli bir birey veya toplumun geneli için önemli bir risk oluşturup oluşturmadığını belirlemek;
- Mağdur, çocuk veya fail ile ilgili risk değerlendirmesinin sevk veya ilerleme gerektiren önemli yönlerini belirlemek;
- Risk altındaki herkese profesyonel destek sağlayan ve zarar görme riskini azaltan çok kurumlu bir risk yönetim planı geliştirmek;
- İkincil mağduriyeti azaltmak;
- Failin yeniden suç işlemesini azaltmak;
- Ceza adalet sisteminin faillere yanıtını desteklemek;
- Kurumların hesap verebilirliğini artırmak ve,
- Yüksek riskli ev içi şiddet olaylarında hizmet veren personele sağlanan desteği geliştirmek.

⁴⁹ AK, Bulgar polisinin ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddet vakalarıyla başa çıkma konusundaki mesleki kapasitesini arttırmak, 2016, s. 45.

MARAC, bireysel hizmet sağlayıcıların çalışmalarının yerini almaz ve hizmet sağlayıcıların toplantılar dışında işbirliği içinde çalışma ihtiyacını ortadan kaldırmaz. MARAC toplantılarının sıklığı değişebilir. Birleşik Krallık'ta, her iki ila dört haftada bir gerçekleşir, her biri yaklaşık 10-15 dakika olmak üzere 10-15 vaka tartışılır.

Birleşik Krallık ve diğer ülkelerde, MARAC'lar polis tarafından yönetilmektedir. Birleşik Krallık'taki MARAC mekanizmasının bir diğer önemli bileşeni, Bağımsız Aile İçi Şiddet Danışmanı'nın (BAŞD) rolüdür. BAŞD genellikle uzman bir STK temsilcisidir ve aşağıdaki rolleri yerine getirir:

- İlgili kurumların eylemlerini koordine etmek;
- 'Mağdurun sesi' olmak, çok-kurumlu mekanizmanın mağdurun güvenliğine odaklanmasını sağlamak;
- Ceza adalet sisteminin hedefleri ile mağdurun ihtiyaçları arasında köprü kurmak;
- Mağdur ve çocuklar için duygusal ve uygulamalı destek vermek ve savunuculuk yapmak;
- Mağdurları, ihtiyaçlarının karşılanması için ilgili kurumlara yönlendirmek;
- Mağdurun polis ve adli süreçleri anlamasına yardımcı olmak, duruşma öncesi bilgilendirme ziyaretleri yapmak;
- Kefalet koşulları ve/veya yeni riskler hakkında sürekli bilgi vermek.

Çalıştay'da Birleşik Krallık MARAC modelini sunan Avrupa Konseyi uzmanı, 2003 yılında MARAC'ı kuran projenin değerlendirilmesiyle ilgili aşağıdaki gözlemlerini paylaşmıştır:

- İkincil mağduriyet yaklaşık %38'den %10'a düştü
- MARAC toplantısında vakaları ele alınan mağdurların %40'ından fazlası, bir yıl sonra başka biristimar ile karşılaşmadı
- 2001 yılında 11 tane ev içi cinayet olayı varken, 2006 yılında bu sayı 5'e indi.

Rapor tavsiyeleri

- Ankara'daki pilot MARAC uygulamasının ülkenin diğer bölgelerine genişletilmesi önerilir.
- MARAC sürecine başkanlık etmek üzere uzmanlaşmış bir kolluk görevlisinin görevlendirilmesi önerilir.
- Özellikle MARAC süreci devam ederken, gerekli takip çabalarına ve koordinasyon konularına sürekli dikkat çekmek için Bağımsız Aile İçi Şiddet Danışmanı görevlendirilmesi önerilir.

4.5 Protokoller

Risk değerlendirme süreci gibi, MARAC ve diğer kurumlar arası mekanizmalar için, risk değerlendirme bulgularına ilişkin kurumlar arası koordinasyon ve işbirliği, her kurumun bu konudaki yükümlülükleri, risk değerlendirmesi ve veri paylaşımında kullanılacak yöntem ve standartlara açıklık getirmek üzere bir veya daha fazla protokol hazırlanması gerekecektir.⁵⁰

Rapor tavsiyesi

- MARAC süreci hakkında ayrıntılı bilgi vermek ve rehberlik etmek üzere bir protokol hazırlanması önerilir.

4.6 Veri Paylaşımı ve Güvenliği

Kolluk kuvvetleri ve diğer kurumlar arasında bilgi paylaşımı ve aktarımı, risk yönetiminin önemli bir yönüdür. Risk hakkında bilgi paylaşılmaması, mağdurlar açısından daha fazla zarar görme riski doğurabilir. Aynı zamanda, bu bilgiler mağdurların mahremiyetini koruyacak şekilde, gizlilik ilkesiyle ve aydınlatılmış onay alınarak paylaşılmalıdır.

Mümkün olan hallerde, hizmet sağlayıcılar, herhangi bir bilgiyi diğer kurumlarla paylaşmadan önce yetiştikinden mağdurdan aydınlatılmış onay almalıdır. Aydınlatılmış onay, mağdurun bilgi talebinin amacını ve bilgi paylaşımının olası sonuçlarını anladığı ve bilginin paylaşılmasını kabul ettiği anlamına gelir. Yakın şiddet durumlarında aydınlatılmış onay alınmasının gerekli olup olmadığı ulusal mevzuatta belirtilmelidir. Çocuk koruma kaygıları (şiddet, istismar ve ihmal) ile ilgili bilgileri paylaşmak için herhangi bir onay gerekli değildir.

Kadınlara yönelik şiddete ilişkin verilerin kamuya düzenli paylaşımı, toplumsal katılım sağlanması anlamına gelir ve farkındalığın artırılmasının araçlarından biridir. Örneğin, İspanya, bildirilen vakaların sayısı, uygulanan koruma emirlerinin sayısı, ölümlerin sayısı ve yaş ve coğrafi konuma göre ayrıştırılan diğer kritik veriler ile ilgili tüm verilerin kamuya açık olduğu bir kadına yönelik şiddet gözlemevi kurmuştur.⁵¹

Rapor tavsiyeleri

- Ulusal ve uluslararası standartlara uygun veri korumasını sağlamak için risk değerlendirme sürecinde detaylı bir şekilde alınacak bilgilerin kapsamını ve katılımcı kurumların genişletilmiş kapsamını yansıtacak şekilde tüm veri paylaşım protokolleri güncellenmelidir.
- Halkın farkındalığını artırmak için kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddet konusunda bir veri paylaşım platformu oluşturulmalıdır.

⁵⁰ Bkz, GREVIO, kılavuzların oluşturulmasını öneren paragraf 287.

⁵¹ Bkz. ör., <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/violenciaEnCifras/observatorio/home.htm>; ve <http://www.poderjudicial.es/cgpj/en/Subjects/Domestic-and-gender-violence/Spanish-Observatory-on-Domestic-Violence>

4.7 İzleme ve değerlendirme

EIGE tarafından özetlendiği gibi:

İzleme ve değerlendirme sistemleri, risk değerlendirme süreçlerinin kalitesini sağlamak ve zayıf yönleri ve iyileştirme alanlarını belirlemek için oldukça önemlidir. Aynı zamanda, polisin riski değerlendirmek ve çok kurumlu bir çerçeve içinde yakın eş şiddetine müdahale etmek için yükümlülüklerini yerine getirme sorumluluğunu sağlama sürecinde de önemli bir unsurdur. Yakın eş şiddetinin risk değerlendirmesini yapan polisin etkin denetimi ve performans yönetimi bunu desteklemelidir.⁵²

İzleme ve değerlendirme çerçevesi, toplumsal cinsiyete duyarlı, mağdur odaklı ve çocuk hakları yaklaşımları ile tasarlanmalıdır. Ayrıca kurumlar arası koordinasyon ve bilgi paylaşımının etkinliğini ölçebilmelidir.

Koruma önlemlerine rağmen mağdurların öldürüldüğü durumlarda meydana gelen boşlukları incelemek için ölüm inceleme ekipleri kurmak, devam eden iyileştirmeler için önemli bilgiler sağlayabilir. Bir tedbir kararı için yeniden başvuran kadınların ihtiyaçları ve sorunları ile ilgili değerlendirmeler de sürecin iyileştirilmesine katkıda bulunabilir.

Rapor tavsiyeleri

- Sadece koruma emirlerinin verilmesini değil, aynı zamanda soruşturmaların kapsamını, toplumsal cinsiyete duyarlılığı ve korunan kişilerin ölümlerine yol açan sistemdeki boşlukları da ölçen bir izleme ve değerlendirme çerçevesi oluşturulmalıdır.

⁵² EIGE, *Polis için kadınlara yönelik yakın eş şiddetinin risk değerlendirmesi ve risk yönetimi rehberi*, 2019, s. 37.

V. Sonuç ve tavsiyeler

Risk değerlendirme ve yönetim sürecinin geliştirilmesi, uzun yıllardır bu sürecin parçası olanlar da dâhil olmak üzere tüm devletler için bir zorluk olmaya devam etmektedir. Ev içi şiddetin dinamikleri hakkındaki anlayışımız gelişmeye devam ettiği sürece, sistemlerin buna uyum sağlaması gerekecektir. Bu rapor, mevcut kayıt formunun gözden geçirilmesindeki en basit görevlerden, risk değerlendirmesi ve yönetim uygulamasına rehberlik edecek protokollerin geliştirilmesine ve kurumlar arası iletişim ve koordinasyona kadar çeşitli konulara yönelik birçok kilit öneri içermektedir. Bu raporda risk ve şiddet geçmişinin daha derinlemesine incelemesine ve mağdurla temasın başlangıcından itibaren kanıtların toplanmasına kolluğun daha fazla katılımı önerilmektedir. Düşük ve orta riskli durumlarda polis tarafından kullanılacak operasyonel tedbirlerin genişletilmesinin yanı sıra güvenlik planlamasına katılma ihtiyacı da bu raporda vurgulanmaktadır. Son olarak, MARAC’ın geliştirilmesi de dâhil olmak üzere kurumlar arası işbirliği mekanizmalarının genişletilmesi önerilmektedir.

Ek A

Türkiye’de kolluk kuvvetlerinin risk değerlendirme ve güvenlik planlaması kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik çalıştay: vaka kayıt formu revizyonu

5-6 Ekim 2020

Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi’nin yürüttüğü “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ve Aile içi Şiddete Karşı Kapsamlı Kurumsal Müdahale Geliştirme” ortak projesi, İçişleri Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) işbirliğiyle, Türkiye’de kolluk kuvvetlerinin risk değerlendirme ve güvenlik planlaması kapasitelerinin geliştirilmesi üzerine bir çalıştay düzenlemektedir. Çalıştay, Türkiye’de kolluk kuvvetlerinin kullandığı vaka kayıt formlarının, ulusal mevzuat ve politik çerçeve ve Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi) ve Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)’ni de içeren uluslararası standartlar doğrultusunda revize edilmesini görüşmek üzere ulusal ve uluslararası paydaşları biraraya getirmektedir.

Çalıştayın hedefleri

Çalıştaydan beklenen sonuçlar şu şekildedir:

- Türkiye’de kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet vakalarına müdahaleye yönelik kolluk kuvvetleri tarafından risk değerlendirme ve güvenlik planlaması için kullanılan vaka kayıt formlarına yönelik genel çerçeveyi anlamak ve tartışmak;
- Avrupa’da yer alan çeşitli risk değerlendirme ve güvenlik planlaması örnekleri hakkında bilgi sağlamak ve bu alandaki deneyimleri paylaşmak;
- Uzmanların vaka kayıt formları hakkında yorum ve tavsiyelerine dayanarak, vaka kayıt formunun revizyonuna yönelik ve bu formun kullanımı ile risk değerlendirme ve güvenlik planlaması hakkında kolluk kuvvetlerinin olası eğitim gereksinimlerine dair önerileri tartışmak;
- Revize edilmiş forma dayalı eğitimlerin düzenlenmesi gibi form revizyonu çalışmasına dair atılacak bir sonraki adımlara dair uzlaşi sağlamak;

Düzenlenme şekli

Çalıştay çevrimiçi olarak KUDO videokonferans platformu üzerinden gerçekleştirilecektir. Çevrimiçi platform kullanımı konusunda tüm katılımcılara teknik destek sunulacak ve toplantı öncesi deneme oturumu gerçekleştirilecektir.

İngilizce-Türkçe ve İspanyolca-Türkçe çeviri hizmeti sağlanacaktır.

Gündem, 5 Ekim 2020, 10.³⁰-16.³⁰

- Moderatör** Yasemin Kalaylıoğlu, *Avrupa Konseyi, Proje Kıdemli Yöneticisi*
- 10.⁰⁰ - 10.³⁰** **Katılımcıların çevrim içi bağlantı, mikrofon ve görüntü kontrolleri**
- 10.³⁰ - 10.⁴⁵** **Toplantı Açılışı ve Katılımcıların takdimi**
Cristian Urse, *Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi Başkanı*
- 10.⁴⁵ - 11.¹⁵** **Vaka kayıt formuna yönelik güncel gereksinimler: kısa ve orta vadeli hedefler**
Olca Erkiral Tavas, *İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Daire Başkanı v.*
- 11.¹⁵ - 11.³⁰** **Kolluk kuvvetlerinin kadına yönelik şiddet mağurlarına etkili koruma sağlama konusunda kapasitelerinin güçlendirilmesi**
Tarıkhan Çetiner, *Emniyet Genel Müdürlüğü, Asayiş Daire Başkan Yardımcısı*
- 11.³⁰ - 11.⁴⁵** **Soru-cevap**
- 11.⁴⁵ - 12.⁰⁰** **Birleşmiş Milletler’in risk değerlendirmesi ve güvenlik planlaması üzerine çalışmaları**
Meltem Agduk, *UNFPA, Toplumsal Cinsiyet Program Koordinatörü*
- 12.⁰⁰ - 12.¹⁵** **GREVIO’nun risk değerlendirme ve güvenlik planlaması üzerine Türkiye’ye tavsiyeleri**
Sara Haapalainen, *Avrupa Konseyi, Politika Danışmanı*
- 12.¹⁵ - 13.¹⁵** **Öğle arası**
- 13.¹⁵ - 13.³⁰** **Destek hizmetleri bakış açısından risk değerlendirme ve güvenlik planlaması, mevcut uygulama ve kolluk kuvvetleriyle işbirliği**
Mustafa Çadır, *Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Daire Başkanı*
- 13.³⁰ - 14.⁰⁰** **Soru-cevap**
- 14.⁰⁰ - 14.¹⁵** **Yargı tarafından risk değerlendirmesi ve kolluk kuvvetleriyle işbirliği: koruma kararları ve önleyici tedbirler de dahil olmak üzere, mağdurların güvenliğinin sağlanması**
Gökçe Bahar Öztürk, *Adalet Bakanlığı, Tetkik Hakimi*
- 14.¹⁵ - 14.⁴⁵** **Soru-cevap**
- 14.⁴⁵ - 15.⁰⁰** **Ara**
- 15.⁰⁰ - 15.³⁰** **Risk değerlendirmesi ve yönetimine dair asgari standartlar, yol gösterici ilkeler ve Avrupa ülkelerinin yaklaşımlarına genel bakış**
Susana Elisa Pavlou, *Avrupa Konseyi Uluslararası Uzmanı*
- 15.³⁰ - 16.⁰⁰** **Soru-cevap**
- 16.⁰⁰ - 16.¹⁵** **Ara**
- 16.¹⁵ - 16.³⁰** **Genel Değerlendirme**

Gündem, 6 Ekim 2020, 10.³⁰-16.³⁰

- Moderatör** Senem Gürol, *Avrupa Konseyi, Proje Danışmanı*
- 10.¹⁵ - 10.³⁰** **Katılımcıların çevrim içi bağlantı, mikrofon ve görüntü kontrolleri**
- 10.³⁰ - 10.⁴⁵** **Toplantı Açılışı**
Olca Erkıral Tavas, İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Daire Başkanı V.
- 10.⁴⁵ - 11.⁰⁰** **Türkiye’de kolluk kuvvetleri tarafından kullanılan güncel vaka kayıt formu üzerine değerlendirme**
Zehra Tosun, *Avrupa Konseyi Ulusal Uzmanı*
- 11.⁰⁰ - 11.¹⁵** **Tartışma**
- 11.¹⁵ - 11.³⁰** **Ara**
- 11.³⁰ - 11.⁴⁵** **Türkiye’de risk değerlendirmesi ve güvenlik planlaması üzerine: geliştirilebilecek yönere dair tespitler**
Lori Mann, *Avrupa Konseyi Uluslararası Uzmanı*
- 11.⁴⁵ - 12.⁰⁰** **Tartışma**
- 12.⁰⁰ - 13.³⁰** **Öğle arası**
- 13.³⁰ - 14.⁰⁰** **Risk değerlendirmesi ve yönetimi hakkında umut verici uygulamalar I: Birleşik Krallık modeli**
Risk değerlendirmesi ve yönetiminde çok kurumlu işbirliği: MARAC modeli
Eileen Chester-James, *Avrupa Konseyi Uluslararası Uzmanı*
- 14.⁰⁰ - 14.³⁰** **Soru-cevap**
- 14.³⁰ - 15.⁰⁰** **Ara**
- 15.⁰⁰ - 15.³⁰** **Risk değerlendirmesi ve yönetimi hakkında umut verici uygulamalar II: İspanya modeli**
Risk değerlendirmesi ve güvenlik planlaması, bu yönde kullanılan araç ve eğitimler
José Manuel Caro, *İspanya Polisinden Uzman Müfettiş*
- 15.³⁰ - 16.⁰⁰** **Soru-cevap**
- 16.⁰⁰ - 16.³⁰** **Genel değerlendirme ve sonraki adımlar**

Ek B

Risk değerlendirmesi yapılması⁵³

- Aile içi ve ev içi şiddet riskini değerlendirirken, görüşmeyi şiddet veya istismardan sorumlu olduğu düşünülen kişinin huzurunda yapmayın.
- Güvenli, rahat ve destekleyici bir ortam sağlayın ve risk değerlendirmesi hakkında konuşmayı özel bir odada veya özel bir alanda yapın.
- Risk değerlendirmesi telefonla yapılıyorsa, kadının güvenliğine öncelik verin. Yalnız olup olmadığını ve sizinle konuşmasının güvenli olup olmadığını açıklığa kavuşturun.
- Çocuklar da dâhil olmak üzere diğer aile üyelerini dışarıda tutun.
- Risk değerlendirmesini kadınla yalnız yapın.
- Mağdur tarafından bir destek görevlisinin bulunması talep edilebilir. Destek görevlisinin orada bulunmasında zorlama unsuru olmadığını ve görevlinin mağdur için uygun bir destek olduğunu tespit etmek önemlidir.
- Risk değerlendirme sürecini aceleye getirmeyin. Kadına soruları değerlendirmesi için zaman verin. Dikkatlice dinleyin ve kadının deneyimini doğrulayın.
- Aile içi ve ev içi şiddet deneyimlerinin ortaya çıkmasının neden olabileceği duygusal sıkıntı ve korkunun farkında olun. Bazı soruların bir kadının cevaplaması için müdahaleci ve zor olabileceğini anlayın.
- Kadına, şiddetin sorumluluğunun şiddeti uygulayan kişiye ait olduğunu vurgulayın.
- Risk değerlendirmesini güvenli ve kabul edici bir konuşmanın bir parçası olarak yapın. Mağdurun desteklediğini hissettiğinden emin olun ve onun güvenliği için endişe duyduğunuz için bilgi istediğinizi açıklayın.
- Kadının değerlendirmenin amacını, değerlendirmenin olası sonuçlarını ve risk değerlendirmesinden sonra alınabilecek herhangi bir yanıt veya eylemi anladığından emin olun.
- Kadının şiddet konusundaki deneyimini açıklığa kavuşturmak için gerektiğinde yönlendirici olan soruları kullanın.
  - Bunun hakkında biraz daha fazla şey anlatabilir misin?
  - Bunu bana biraz daha fazla anlatabilir misin?
- Sadece şiddet konusunda gerekli olan bilgiyi aradığınız konusunda bilinçli olun. Bilgi zaten elde edilmişse veya kadın daha önce cevap verdiyse gereksiz sorular sormaktan kaçının.
- Risk değerlendirmenizin, aile ve ev içi şiddetin mağdur üzerindeki etkisini artırmadığından veya failin şiddet hakkındaki anlatımlarıyla paralel olmadığından emin olun.
- Mağdurun acil pratik ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması, değerlendirme sürecine de yardımcı olacaktır; örneğin, fiziksel ihtiyaçlar, finansal ihtiyaçlar, çocuklar, bakmakla yükümlü olduğu yetişkinler ve evcil hayvanlar için düzenlemeler vb.

⁵³ Batı Avustralya Aile ve Ev içi Şiddet Ortak Risk Değerlendirme ve Risk Yönetimi Çerçevesi, 2012, s. 40.

- Risk değerlendirmesinde mağdurların farklı koşulları dikkate alınmalıdır; örneğin, mülteci kadınlar ve çocuklar, kültürel ve dil olarak farklı altyapılardan gelen kadınlar ve çocuklar, engelli kadınlar ve kırsal ve uzak topluluklardan mağdurlar.
- Mağdurların iletişim ihtiyaçları, örneğin tercüman veya iletişim desteğine ihtiyacı olup olmadığı risk değerlendirmesi başlatılmadan önce tespit edilmelidir.

Ek C

İspanya’da risk seviyesine göre polisin operasyonel tedbirleri

Risk seviyesi	Zorunlu tedbirler	Ek tedbirler
Değerlendirilmemiş	<ul style="list-style-type: none"> - Herhangi bir şikâyetçi vatandaş için olduğu gibi operasyonel tedbirler ve destek tedbirleri, özellikle de mevcut hak ve kaynaklara ilişkin bilgiler - Kendini koruma önlemlerine ilişkin tavsiyeler 	<ul style="list-style-type: none"> - Acil durum ve özel hizmetler için telefon numaraları verilmesi
Düşük	<ul style="list-style-type: none"> - Mağdura en yakındaki polis merkezinin 7/24 ulaşabileceği telefon numarasını verin. - Mağdurla aralıklı telefon görüşmeleri gerçekleştirin. - Faile mağdurun polis korumasında olduğunu bildirin. - Olayları önlemek ve kendini korumaya ilişkin tavsiyeler verin. - Mobil telefon yardımı ile ilgili kesin bilgiler verin. - Sığınma evleri, buluşma noktaları gibi koruma ile ilgili bilgi edinmesini tavsiye ederek mağduru yerel sosyal hizmetlere yönlendirin. - Mağdura bu risk seviyesi için bir güvenlik planı tasarlandığını bildirin. - Failin ateşli silahları varsa, gönüllü olarak polise teslim etmesini isteyin. Daha sonra ateşli silahlara el konulması için mahkeme emri çıkarılmasını talep edin. 	<ul style="list-style-type: none"> - Devriye aracında taşımak için mağdur ve fail ile ilgili önemli tarihleri içeren bir dosya hazırlayın. - Taşınmasına adli olarak izin verilirse, eşyalarını toplaması için mağdura refakat edin.
Orta	<ul style="list-style-type: none"> - Mağdurun evi ve işyerinin ara sıra ve rastgele ziyaret edilmesi - Failerin okul giriş ve çıkışlarıyla ilgili tedbirlere uyup uymadıklarının periyodik olarak kontrol edilmesi - Mağdur risk altında olduğunu hissediyorsa adli, idari veya sosyal hizmet randevularında ona eşlik edin. - Mağdurun korunmasından sorumlu polis birim amiri tarafından mağdurla kişiselleştirilmiş görüşme yapılması - Mağdura bu risk seviyesi için bir güvenlik planı tasarlandığını bildirin 	<ul style="list-style-type: none"> - Koruma emrine uyulduğunun periyodik olarak onaylanması - Ek etkili koruyucu tedbirleri belirlemek için ilgili sosyal hizmet veya belediye hizmetleri ile görüşme - Mağduru bir barınağa yerleştirmek
Yüksek	<ul style="list-style-type: none"> - Mağdurun evi, işyeri ve okul giriş/çıkışlarının sık aralıklarla ve rasgele kontrol edilmesi - Özellikle de failin henüz yakalanmadığı durumlarda, en azından şiddet olayını takip eden ilk birkaç gün için mağdurun bir sığınma evinde veya bir aile üyesinin evinde kalmasında ısrar edin (henüz bunu yapmadıysa), - Failin elektronik olarak izlenmesini sağlayın - Failin hareketlerinin aralıklı olarak kontrolü - Mağdura bu risk seviyesinde bir güvenlik planının tasarlandığını bildirin 	<ul style="list-style-type: none"> - Mağdur ve failin sosyal çevresindeki kişilerle aralıklı olarak irtibatla olunması (komşular, aile, iş ve hobi arkadaşları)
Çok yüksek	<ul style="list-style-type: none"> - Fail yakın bir tehdit oluşturmayı bırakana kadar mağdurun sürekli izlenmesi - Fail yakın bir tehdit oluşturmayı bırakana kadar hareketlerinin yoğun bir şekilde izlenmesi - Okul giriş/çıkışlarının izlenmesi - Güvenlik planlama kataloğunda tanımlanan tedbirlerle mağdurların her biri için kişiselleştirilmiş bir güvenlik planı tasarlanması 	

EK D

İspanya polisinin operasyonel önlemlerine ilişkin kullandığı protokol

I. Ek belge: Polis ifadesinin asgari içeriği

1 Mağdurun ifadesi

İfadenin en başında mağdura, ücretsiz ve ivedi bir şekilde uzman bir hukuki savunma talebinde bulunma hakkı olduğu veya kendi seçeceği bir avukatın görevlendirilebileceği bilgisi verilir. Mağdur talepte bulunduğu takdirde, 24 saat hizmet veren avukatlık biriminden bir avukatın kendisine eşlik etmesi, dolayısıyla ifadenin içeriğini öğrenmesi sağlanır.

Ayrıca mağdura, vücudunda lezyonlar olup olmadığı sorulur ve olması durumunda:

- 1 Herhangi bir sağlık merkezine gidip gitmediği, tıbbi destek alıp almadığı sorulur ve bunların olması durumunda ifadeye eklenir.
- 2 Aksi halde, sağlık desteği alabilmesi için sağlık merkezine götürülmesi önerilir ve şikayet dosyasına alınan sağlık belgeleri de eklenir.
- 3 Mağdurun bir sağlık merkezine gitmek istememesi durumunda, mağdurda görülen lezyonlar yazılı olarak raporlanarak, şikayet dosyasına eklenmesi için lezyonların fotoğraflarının çekilmesi talep edilir.

Ayrıca mağdura sosyal hizmetlerden destek alıp almadığı sorulur (belediyenin sosyal hizmetleri, kadın destek merkezleri, mağdur destek merkezleri). Bu merkezlere gidilmiş olması durumunda, bu merkezlerdeki sosyal hizmetler çalışanları ve psikologlar tarafından hazırlanan raporlar da şikayet dosyasına eklenir. Bu raporların, mağdurun açık onayı alınarak sosyal hizmet çalışanları tarafından veya mağdurun kendisi tarafından oluşturulması gerekmektedir.

Mağdurun duygusal durumu göz önünde bulundurularak, mağdurun kendini dilediği gibi ifade etmesine ve eylemleri anlatırken sözünün kesilmemesi özen gösterilirken, ifadenin mümkün olduğunca uzun ve detaylı olmasına gayret edilir.

Mağdura ilk önce, kendi güvenliğini ve çocuklarının güvenliğini sağlayabilecek ve saldırganın yakalanmasına yardımcı olabilecek sorular sorulur.

Mağdurun ilk spontan ifadesi alındıktan sonra, şikayet dosyası mümkün olduğunca detaylı bir şekilde tamamlanır ve her koşulda mağdura konu ile alakalı bütün bilgiler sorulur. Polis soruşturmasını tamamlayabilecek diğer soruların sorulma olasılığı göz ardı edilerek, ön yargısız bir şekilde ifade alınır.

2 Mağdur ve saldırgan ile ilgili bilgiler

- Şiddet mağduru kişinin veya kişilerin bağlantısı.
- Adres ve iletişim telefon numarası/numaraları.
- Saldırgan veya saldırganlar arasındaki ilişki.
- Ev adresi ve telefon/lar.
- Mağdur ile saldırgan arasındaki ailevi, duygusal veya diğer ilişkiler.
- Bir arada yaşama süresi.

- Saldırganın mesleği ve istihdam durumu.
- İş yeri.
- Kişinin ekonomik durumu.
- Saldırganın aile sorumluluklarını yerine getirirken sergilediği davranışlar.
- Saldırganın mizacı.
- Sağlık durumu (hastalıklar, tıbbi tedaviler, vb.).
- Saldırganın bağımlılıkları ve zararlı alışkanlıkları.
- Sık gittiği yerler.
- Sahip olduğu silahlar (yasal mı yasadışı yollarla mı sahip olunduğu ve işi gereği silah taşımaya gerekmediği).
- Saldırgan tarafından kullanılan araç / araçlar.
- Kurban veya kurbanların güncel fotoğrafı.
- Saldırgan olduğu iddia edilen kişinin güncel fotoğrafı.

3 Aile ile ilgili bilgiler

- Aile bireyleri ile ilgili bilgiler, ortak çocuk olup olmadığı ve eşlerle birlikte yaşayıp yaşamadıkları. Bu kişilerin kimlik ve yaş bilgileri.
- Ayrılık veya boşanma ile ilgili uygulanan medeni usuller, bu durumda yürürlükte olan veya işlem sürecinde olan mahkeme kararları ve varsa evin kullanımı ve çocukların velayetine ilişkin alınan tedbirler.
- Mağdurun iş durumu.
- Mağdurun ekonomik durumu.
- Mağdurun saldırganla ekonomik bağımlılığının olup olmaması.
- Onunla birlikte yaşayan diğer mağdurların istihdam durumu (önceki ve sonraki nesil).
- Onunla yaşayan diğer mağdurların ekonomik durumu (önceki ve sonraki nesil).
- Mağdurun sorumluluğundaki reşit olmayanların durumu.
- Mağdur veya mağdurların sıkça ziyaret ettiği yerler (iş yerleri, eğlence mekanları, okullar vb.).

4 Ev ve mülk ile ilgili bilgiler

- Evli olmaları durumunda evlilik rejimi (ortak mülkiyet, malların ayrılması, vb.).
- Aile evinin türü (kendi mülkiyeti, kira, vb.).
- Evde bulunan güvenlik önlemleri.
- Evin durumu (site içinde veya bağımsız).
- Mağdura veya saldırganla ait diğer evler.
- Mağdura ait araçlar.
- Mağdura her türlü yardımı sağlayabilecek akraba veya arkadaşlar.

5 Eylemler

- Eylemlerin açıklaması. Olaylar kronolojik, net ve kesin bir şekilde anlatılmalıdır. Mağdurun ifadelerini değiştirmekten kaçınarak gerçekleri kendi sözleriyle anlatması sağlanır.
- Olay yeri.
- Olayın geçtiği tarih veya tarihler.
- Failin öne sürdüğü gerekçeler.
- İstismar türü: fiziksel, psikolojik veya ahlaki. Yapılan istismar her yönüyle ele alınmalı, genel ifadelerden kaçınılmalı ve kullanılan sözcükler, hakaretler, tehditler ve yapılan eylemler mümkün olduğunca olduğu gibi anlatılmalıdır.
- Kullanılan yöntemler.
- Mağdurun sağlık durumu (hastalıklar, tıbbi tedaviler, vb).
- İhbar edilmemiş olsalar bile, benzer önceki olaylar.
- Önceki eylemler için yapılan ihbarlar. Eğer hatırlanıyorsa ne zaman ve kime karşı yapıldığı.
- Herhangi bir koruma emrinden faydalanıp faydalanılmadığı.
- İstismarın çocukların şahitliğinde gerçekleşip gerçekleşmediği.
- İhbar edilen istismarın aile üyelerinden birini veya birlikte yaşadığı kişileri hedef alıp almadığı. Eğer öyleyse, bu mağdurlar için de bir koruma emri talep etme olasılığı ile ilgili bilgilendirme yapılır.
- İhbar edilen eylemleri teyit edebilecek şahitler (aile, arkadaşlar, komşular, vb.).

6 Koruma talebi ve güvenlik önlemleri başvurusu

Her durumda mağdura, koruma kararı veya başka bir koruma veya güvenlik kararı çıkarmak için başvuru yapabileceği anlatılır ve bu kararların içeriği, işleme alınma süreci ve kapsamı açıklanır. Onay alınması durumunda bu başvuru düzenlenir ve alınan ifadeyle birlikte ilgili mahkemeye gönderilir.

7 Şüphelinin görülmesi ve ifadesinin alınması

Yakınlık derecesi doğrulanır.

Zanlının ifadesinin alınması işlemi, hem polis soruşturmasını hem de ilgili yargı organının karar alma sürecini kolaylaştırmak için yapılmalı ve bunun amacı yapılan eylemlerin detaylı bir şekilde anlaşılması olmalıdır.

Mağdur tarafından verilen ifade zanlıya sorulan sorularla karşılaştırılmalı, bu sayede soruşturmaya konu olan eylemlerin anlaşılması sağlanır.

8 Görgü tanıklarının ifadesi

Yakınlık derecesi doğrulanır.

İfadelerin üzerinden geçildikten sonra, yapılan eylemlerin açıklanması ve mağdur tarafından ve saldırgan olduğu iddia edilen kişi tarafından yapılan beyanların açıklanması ve doğrulanması için sorular sorulur. Asgari düzeyde sorulacak sorular şunlardır:

- Görgü tanığı veya şahit olup olmadığı
- Eylemlerin anlatılması

- Daha önce buna benzer vakaların olup olmadığı
- Şu ana kadar kurbanı yardım edip etmediği
- Tanık orada yaşıyorsa, mağdurun ve saldırganın ikamet ettikleri toplumda gösterdikleri davranışları.
- Mağdur ve saldırganla olan ilişkisi.

9 Mağdura destek veren polis memurlarının ifadeleri

Mağdura yardım etmek için müdahale eden her polis memurunu tarafından yürütülen prosedürleri ve eylemleri gösteren ayrıntılı ve kişiselleştirilmiş ifadelerinin kaydedilmesi önemlidir.

Mağdurun veya üçüncü bir şahsın talebi üzerine polis memurlarının müdahil olması ve bunun sonucu olarak mağdurun polise ifade vermesi durumunda bu ifade tutanağı, ifade dosyasının en başında yer alır.

10 Şikayetin polis tarafından doğrulanıp teyit edilmesi ile ilgili tutanaklar

İfadede ayrıca, şikayet edilen eylemlerin araştırılması ve doğrulanması için adli polis ve bilim polisi tarafından gerçekleştirilen eylemleri gösteren tutanaklar da yer almalıdır.

Bu tutanaklarda teknik inceleme ve polis incelemesinde elde edilen sonuçlar toplanır ve eylemlerin açıklanması amacıyla kullanılan bütün deliller rapora dahil edilir.

Yapılan incelemelere ait tutanaklar, mümkün olduğunca fotoğraflarla ve diğer teknik araçlarla (video gibi) raporlanarak yargı merciine eylemlerin ve bu eylemlerin sonuçlarının ivedi bir şekilde ulaştırılması sağlanmış olur.

Bu tutanıklara tamamlayıcı unsur olarak, bunun öncesinde olan olaylar ve eylemler gibi vaka için önem teşkil eden bilgileri toplamak amacıyla komşulardan alınan bilgiler doğrultusunda bir rapor hazırlanır. Özellikle saldırgan ve mağdur arasında toplum içinde geçen şiddet olayları rapora dahil edilir, bunu yaparken kaynak belirtilir (kişisel kimlik bilgileri olması şart değil).

11 Tutuklama tutanağı ve hakların bildirilmesi

Suç eyleminin faili olduğuna dair makul göstergelerin olması, uzaklaştırma kararının ihlal edilmesi veya mağdur için ciddi bir risk teşkil ettiği konusunda hemfikir olunması sonucu saldırgan olduğu iddia edilen zanlı ile ilgili tutuklama kararı çıkarsa, tutuklama kararı ve haklarının bildirilmesi ile ilgili bir tutanak oluşturulur.

12 Silahlara el koyulması ile ilgili tutanak

Bu tutanak, saldırgan olduğu iddia edilen zanlıya ait silahlara el konulması ve bu silahların yargı merciine sunulması amacıyla oluşturulur. Bundan bağımsız olarak, silah yönetmeliği uyarınca idari yetkinin iptali söz konusu olup olmadığı devlet makamlarına bildirilir. Ayrıca, zanlının mesleği gereği silah taşımalarının gerekli olduğu durumlarda veya zanlının Emniyet Güçleri mensubu olduğu durumlarda, meydana gelen olaylar zanlının kıdemlisi durumunda olan kişilere bildirilir.

13 Zanlıya ait sabıka kayıtlarının gönderilmesi ile ilgili tutanak

Emniyet teşkilatı veri tabanında yer alan bütün kayıtlar, işlenen toplumsal cinsiyete dayalı şiddet suçları özellikle belirtilerek bir araya toplanarak raporlanır.

Aynı şekilde, Adalet Bakanlığına bağlı Aile İçi Şiddet bölümündeki merkezi kayıtlarda yer alan ve mağdur ve saldırgan arasında herhangi bir koruma emri veya uzaklaştırma kararı ile sonuçlanmış sabıka kayıtları veya önlemler raporlanır.

14 Tıbbi, psikolojik ve sosyal raporların oluşturulması ile ilgili tutanak

Mağdurun tıbbi yardım almış olduğu durumlarda, konuyla ilgili olan doktor kayıtları da ifadeye eklenir.

Sosyal hizmetler, kadın merkezleri, mağdur destek merkezleri veya diğer idari merkezlerin mağdura vermiş olduğu psikolojik destek ile ilgili belgeler, mağdurla yaptıkları görüşmeler, mağdur ve sosyal çevresi ile ilgili yaptıkları inceleme ve değerlendirmeler, verilen sosyal veya psikolojik raporlar merkezler tarafından veya mağdur tarafından verilmek suretiyle ifade dosyasına eklenir.

15 Mağduru korumak için alınan ihtiyati önlemler tutanağı

Bu tutanak, mağdurun risk altında olması durumunda, konu ile ilgili adli bir karar çıkana kadar mağduru korumak amacıyla polis tarafından alınan koruma önlemleri ile ilgili olarak yargı organını bilgilendirmek amacıyla düzenlenir.

Mağdurun taşınması durumunda, mağdurun son adres bilgilerinin olduğu yargı merciine yeni bir tutanak gönderilir.

16 Risk değerlendirmesi tutanağı

Mağdur için özel bir risk durumu olduğu takdirde, ifade içerisinde yer alan bilgiler doğrultusunda komiser, bu risk durumunu ifadeye eklenecek ek bir tutanak ile yazılı olarak belirtir.

17 Polis ifadesinin yargı organına gönderilmesi ile ilgili tutanak**18 Ek belgeler**

- 1 Mağdurda bulunan lezyonlarla ilgili doktor raporları ve/veya bunların fotoğrafları.
- 2 Koruma emri başvurusu
- 3 Hakların ve verilerin korunması ile ilgili karar (eğer varsa).
- 4 Sosyal hizmetler, kadın merkezleri, mağdur ile ilgilenen diğer merkezler tarafından düzenlenmiş, mağdurun kendisi tarafından veya bu merkezden gönderilen belgeler.
- 5 İfade metninde yer alan maddelerle ilgili olan tutanaklar.

EK E

Mağdurlar için güvenlik planlaması

Acil güvenlik ihtiyaçları

- Bir şiddet durumunda yardım için kimin aranacağını belirleyin. Arkadaşlar, akrabalar, komşular, polis ve acil yardım hattı numaralarını not edin.
- Acil telefon numaralarını ezberleyin veya güvenli bir yerde küçük kartlarda saklayın veya cep telefonuna kaydedin.
- İstismarcıda evin anahtarları varsa, mümkün olan en kısa sürede kapı ve pencerelerinizin kilitlerini değiştirin veya yeni kilitler ekleyin.
- Evinizden güvenli bir şekilde çıkmak için pratik yapın. Hangi kapıların, pencerelerin, asansörlerin veya merdivenlerin güvenli çıkış için en iyi seçenek olduğunu belirleyin. Banyo gibi çıkışları olmayan odalardan ve mutfak gibi silahlı odalardan kaçının.
- Acil bir durumda evden ayrıldıktan sonra nereye gideceğinize karar verin ve planlayın. Hazırlanmış bir bavulunuz olsun ve hızlı bir şekilde ayrılmak için gizli ama erişilebilir bir yerde saklayın.
- Bir komşu, aile üyesi veya arkadaşınızı belirleyin ve evden gelen bir gürültü duyarsa polisi aramasını isteyin. Polisi aramaları için bir sinyal oluşturun—örneğin belirli bir ışık yanıyorsa veya penceredeki stor aşağı indirilmişse—veya bir şifre belirleyin.
- Herhangi bir şekilde yaralanmanız halinde tıbbi yardım alın.
- Haklarınız ve seçenekleriniz hakkında bilgi verebilecek yerel ev içi şiddet programından bir sosyal hizmet uzmanı veya avukatla konuşun.

Koruma kararları

- Koruma kararının ekstra kopyalarını alın ve her zaman yanınızda bulundurun. Ayrıca kopyaları güvenli bir yerde saklayın. Bu, örneğin, arabanız, arkadaşlarınızın veya akrabalarınızın evleri, işyeri ve çocuklarınızın kreşi veya okulu olabilir.
- Ailenize, arkadaşlarınıza, komşularınıza, işverenlerinize, doktorunuza veya sağlık uzmanınıza ve çocuklarınızın kreşine veya okuluna hakkınızda koruma emri olduğunu bildirin.
- Çağrılarını kaydedin. Telefon görüşmeleri, kısa mesajlar, sesli posta mesajları ve e-postalar gibi istismarcının tüm irtibatlarının kaydını tutun.
- Başka bir şehre veya ülkeye taşıyorsanız, yeni şehrinizdeki polis merkezine giderek koruma kararını kaydedtirin.
- Fail koruma kararını ihlal ederse polisi arayın.

Halka açık yerlerde ve iş yerinde güvenlik

- İşe gidiş ve dönüşte rotayı sık sık değiştirin.
- İşverene istismarcının güncel bir fotoğrafını verin.
- Halka açık bir yerde veya iş yerindeyken kimin yardım edebileceğini belirleyin. İş yerinde “güvenli” bir kişi bulmaya çalışın. Gerekirse istismarcının bir fotoğrafını verin.

- Arabaya, otobüs veya trene gidene kadar yanınızda refakatçi bulundurun.
- Halka açık alanda bir şey olursa ne yapacağınıza dair bir plan oluşturun.
- Bir arkadaşınızdan gelen telefon aramalarını kaydetmesini ve her türlü tacizi belgelemesini isteyin.
- İşverende güncel acil durum bilgilerinin bulunduğundan emin olun.
- Halka açık yerlerde çevrenize dikkat edin.

Dijital güvenlik

- Kişisel bilgisayarlar yerine, yerel bir kütüphanedeki bir bilgisayar gibi halka açık bir bilgisayar, bir arkadaşınızın bilgisayarı veya işyerindeki bir bilgisayarı kullanmanız failin çevrimiçi etkinliklerinizi izlemesini engelleyebilir. Tarama geçmişinizi mümkün olduğunca sık temizleyin.
- Telefonunuz size fail tarafından sağlanmışsa yeni bir telefon almayı düşünün.
- İsteğe bağlı bir GPS konum servisi olup olmadığını görmek için cep telefonu ayarlarınızı kontrol edin ve varsa kapatmayı deneyin.
- E-posta şifrelerini kimsenin tahmin edemeyeceği şekilde değiştirin veya yeni bir e-posta hesabı oluşturun.
- İsrarlı takip durumunda, fail arabaya bir GPS takip cihazı yerleştirmiş olabilir. Şüpheli nesnelere olup olmadığını görmek için aracın içini ve dışını rutin olarak kontrol edin.

İLETİŞİM

Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi
Yıldızevler Mah. R.Tagore Cad. Yunus Ensari İş Merkezi
No:10/8 Çankaya Ankara Türkiye
E-posta: ankara.office@coe.int

<http://horizontal-facility-eu.coe.int>

[f jp.horizontal.facility](https://www.facebook.com/jp.horizontal.facility)

[t @CoE_EU_HF](https://twitter.com/CoE_EU_HF)

“Batı Balkanlar ve Türkiye’ye Yönelik Yatay Destek 2019-2022” yararlanıcı kurumların insan hakları, hukukun üstünlüğü ve demokrasi alanlarında reform gündemlerini uygulamalarına ve uygun olan durumlarda AB genişleme süreci çerçevesinde Avrupa standartlarına uymalarına olanak tanıyan Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin ortak bir girişimidir. Üç yıllık program Arnavutluk, Bosna Hersek, Karadağ, Sırbistan, Türkiye ve Kosova’yı* kapsamakta olup Mayıs 2019 itibarıyla Avrupa Konseyi tarafından uygulanmaktadır.

* Bu ifade, statüye ilişkin görüşlere haneler getirmez ve BM Güvenlik Konseyi’nin 1244 sayılı Kararı ve Uluslararası Adalet Divanı’nın Kosova’nın Bağımsızlık Deklarasyonu hakkındaki Görüşü ile uyumludur.

Bu rapor, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi’nin maddi desteğiyle hazırlanmıştır. Burada ifade edilen görüşler hiçbir şekilde her iki tarafın da resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

Avrupa Konseyi Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş, Avrupa Birliği’ne üye tüm ülkeler dahil olmak üzere 47 üye ülkeden oluşmaktadır. Tüm Avrupa Konseyi üyeleri insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü korumaya yönelik Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşmenin üye ülkelerdeki uygulamasını denetler.

www.coe.int

Avrupa Birliği üye ülkeleri bilgi, kaynak ve geleceğini birleştirmeye karar vermiştir. Bu ülkeler, birlikte, kültürel çeşitlilik, hoşgörü ve bireysel özgürlükleri korurken, istikrar, demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma bölgesi oluşturmuşlardır. Avrupa Birliği, bu kazanımlarını ve değerlerini sınırları ötesindeki ülkeler ve insanlarla da paylaşmaya karardır.

www.europa.eu

Bu proje Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından finanse edilmektedir

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Bu proje Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir

TUR